

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ
ΠΑΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΟΣ

Χ=Χ

ΚΕΦΑΛΛΗΝ: Α^α

1902.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Α1.52.Φ12.0041

ΣΠ. Γ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ
ΠΑΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΛΗΝ'Α:

1902.

ΙΔΙΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΕΘΥΡΙΟΥ

Εἰς Σὲ

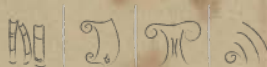
ὦ Εὐγενὴ καὶ Μαγάρουμε τῆς

Κεφαλληνίας

Λ Α Ε

Τοδε ὁ γράψας
ἀνατίθισιν.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Εὐγενῇ τῆς Πάφ᾽ Ἀλεξάνδρου Λαεῖ

Σὺ, ὁ δεχθεὶς αἰλποτε, καὶ ἀναβιβά-
σας ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς Πα-
τρὶδος σου θρόνου, ἄνδρας, εἴτινες Σέ ἀ-
νέδειξαν πολυειδῶς, εἴτινες Σ' ἔδοξασαν.

Λαεῖ, ὅστις συνήθισας νὰ βλέπεις Παι-
μενάρχας Σου, ἄνδρας, ὁδηγὸν τὴν συνεί-
δησιν Αὐτῶν ἔχοντας, καὶ δύναμιν τὴν
στιβαρὴν Αὐτῶν χαρακτῆρα κεκτημένους.
Λαεῖ, ὁ εὐλογηθεὶς παρὰ Νικοδήμου τοῦ
Μεταξᾶ (τοῦ εἰσαγαγόντος πρῶτου ἐν
Κεραλῶνι τὴν τυπογραφίαν) καὶ τοῦ
ἐπισκόπου Πατριάρχου σου καὶ μεγάλου Ἀρ-
μογεῖο Ἀθεοῦριου

χιερώς Παίσιου τοῦ Χοιῶν τοῦ ἀνταξίου
τῶν προκατόχων του τούτων Γεραιμου
τοῦ Λοβέρδου καὶ τοῦ ἐν ὄξυνόῳ καὶ ὄρα-
σει διαπρέψαντος Σπυρίδωνος τοῦ Κοντο-
μιγᾶλου καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ
Καλλιγᾶ καὶ Γερασίμου Δοριζα τῶν δύο
ἐκείνων τῆς Ἐκκλησίας, φωστῆρων, τῶν
δύο ἐκείνων φιλοστόργων Πατέρων Σου.

Εὐμενῶς δέχθητι παρ' ἐμοῦ τοδε πο-
'Εγκέλιον μὴ ἀποβλέψας εἰς τὸ γηραι-
ὸς τῆς διανοίας μου καὶ τὸ μικρὸν τῆς
ἐμῆς ἡλικίας. Μὴ κρίνης τοῦτο! -Κριτικῇ
εἰς τὰ τοιαῦτα ἔργα δὲν εἰσχωρεῖ.

Θερμὸν καὶ ἱερὸν αἰτήρημα Σεβασμιῶ.
'Αγάπης, ἱερᾶς καὶ ἀνεξάληπτου Μνήμης
πρὸς τοὺς δύο τελευταίους κατ' ἐξοχὴν
ποιμεναρχίας Σου, τὸν αἰμυνηστον Γερ-
μανὸν Καλλιγᾶν καὶ τὸν μέγαν Γερασί-
μον Δορίζαν, ὑπεργειλίσαν τῆς Νειαρᾶς
ἡμῶν Καρδίας, ὥδε ἐκχύνεται εἰς τὸ
'Εγκέλιον τοῦτο παντός Κεφαλλήνου.

Ἐὰν ἀνέτειλον ἡμέραν ἐκκλησίας καὶ
δοξης ἐπὶ τοῦ καθάρου ἡμῶν οὐρανοῦ.

ἔαν Φωστῆρες τηλαυγεῖς, ἀνασανέντες
καὶ δοξάσαντες τὴν ἱερὰν ἡμῶν Ἐκκλη-
σίαν, μικρὸν σελαγίσαντες, ἔδυσαν, μὴ
μὴ ἀπελπίζου, ἐλπίζε . . .

Δὲν θὰ βραδύνη ἐλπίζομεν ν' ἀνατεί-
λῃ Ἡὼς καλλιπλεγής, ἥς αἱ αἰγλησσαι
ἀκτῖνες φῶς ἐπὶ τοῦ ἡμῶν τῶν ἡμε-
ρῶν μας, θὰ ἐπιχύωσιν, ἀπλετον. Ἀ-
προσδοκῶμεν ὅτι αἱ ἱερὰι τῶν φιλοστοργῶν
ἐκείνων Πατέρων μας σκιαί, δὲν θὰ ἐγκατα-
λείψωσιν ἡμᾶς, ἀλλ' αἰ ἡμῶν κηδόμενοι θὰ
φωτίσωσι ἀνταξίους αὐτῶν διαδόχους συνε-
χίοντας τὸ μέγα ἔργον τῶν. Ἐλπίζε
μεγαλῶν τῆς Κεφαλληνίας ΛΑΕ, μὴ
ἀπελπίζομεν «ἐλευσεται ποτ' ἡμᾶς . . .»
(ἰὰ σέξη καμνὰ μέρα . . .)

Καὶ Σὺ, ὦ ἱερὰ τοῦ Δοριζα Σκια,
μὴ λείπης διὰ τῶν αἰθερίων Σου πτερό-
γων περιπτυσσομένη τὸν Ἀδὸν Σου, Σὺ,
ὦ, μεγαθυμον τῆς Κεφαλ, τέκνον, ὅστις
ἐν ταῖς τελευταίαις τοῦ βίου Σου σι-
γῆς Κεφαλληνίας - Νὰ παρῇς μέτω-
πο ἡμῶν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΤΙΛΟ - ΛΙΕΘΥΡΙΑΝΟΥ ΛΟΓΟΥ» ἐξεργασίης, μὴ

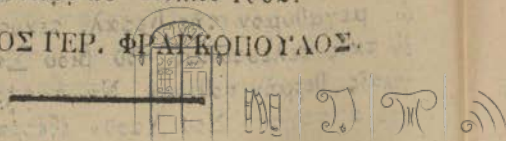
δυσαναχέτης, μὴ λυτᾶσαι βλέπων ἐκ τῆς
αἰθερίας κατοικίας Σου, τὸν ἀγροτικὸν
ἐκείνον Τάφον, ὃν παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν
τῶν Τέκνων Σου. Ἄλλοι ἔγχειραν.

Οἱ μεγαλοπρεπεῖς τάφοι, οἱ κομφοὶ
ἀνδριάντες δὲν ἐγείρονται τόσῳ πρωίμως,
τόσῳ ταχέως. Ἰερὸς, θερμὸς πόθος, ἐν ταῖς
καρδίαις ἡμῶν ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει, ὅπως
ἡ σεβαστὴ καὶ παμσίλητος μορφή Σου,
μὴ παύσῃται λάμπουσα πρὸ τῶν ὀρθαλ-
μῶν ἡμῶν Μὴ λυποῦ ! Ὁ ἄξιός σου
μετ' οὐ πολλὴ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐπαξίως οἱ
μεγάλοι ἄνδρες, ὅς τ μὲνται.

Μὴ ἐγκαταλείψῃς, πατέ, ὡ ἱερά τοῦ
Δόριζα Σκια, τὸν ἀγαπητόν σου Λαόν.
σκέπε αὐτόν καὶ ἡ ἀγνή ψυχὴ Σου, μὴ
παύσῃται ἱκετεύουσα τὸν Παντοδύναμον
Θεόν, ὅπως σκέπῃ διηνεκῶς καὶ φωτίζῃ
ἡμᾶς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ζῆφου . .

Ἐν Ἀργυροπόλει 29 Ἰουλίου 1902.

ΣΠΥΡΟΣ ΓΕΡ. ΦΙΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Δ Α Φ Ν Α Ι

Τὸ Ἑθνικὸν Θερμότατα Σύμπαν, ἐπα-
νηγούριζε τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστασιῶς αὐ-
τοῦ, τὴν ΚΕ' Μαρτίου. Ὁ Λαὸς ἰδίᾳ τῆς
Κεφαλληνίας ἐπανηγύριζεν τὴν ἡμέραν
τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκκλησίας Του.
Τὸ πλῆθος χαίρει τὴν ὑπερλαμπρὴν
ἐκείνην ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Γερμανὸς ἐν ἁ-
γία Λαύρα ἀνεπέτασσε, τὴν σημαίαν τῆς
ἐλευθερίας του, θερμῶς ἐχαίρει τὴν αὐτὴν
συγχρόνως, φέρουσαν τὸν Νεὸν Γερμανόν,
τὸν μέλλοντα ἐντὸς ὀλίγου, ν' ἀπλώσῃ
σέμνωμα καὶ δοξάν ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπισκο-
πικοῦ τῆς Κεφαλληνίας, Ὁρόνου.

Ἦτο ἑπτάρα τῆς Κυριακῆς 25 Μαρ-

ΙΑΚΩΒΟΣ Εἰσέτε ἐπάτησεν ἐπὶ τοῦ Πατρὸς
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἐδάρους ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ Γερμανὸς Καλλιγᾶς.

Μετὰ πενταετῇ ἀκάθεκτον δρᾶσιν, ἀναδειχθεὶς ἄξιος νὰ διαδεχθῇ τὸν ἀποθανόντα Μητροπολίτην Ἀθηναίων, Προκόπιον τὸν ἐκ Μεσσηνίας, μεταβαίνει εἰς Ἀθήνας τὴν 20 Ἰουλίου 1889 ἀφ' οὗ κατὰ τὸ βραχὺ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, ἐλαμπρυνε τὴν προσφιλεῖ Ἀυτοῦ Πατρίδα, ἀφ' οὗ παρέσχε εἰς τοὺς ἀπόρους ἀσθενεῖς ἀριστὸν Νοσοκομεῖον μετὰ νεοῦ ἐντὸς αὐτοῦ ^{τῶν} πρὸ αἰών. Ἀναργύρων καὶ εἶχε περιχαρᾶς οἰκοπέδον ἀρκετὰ μέγα, ὅπως ἀνεγείρῃ Ὀρφανοτροφεῖον καὶ Γηροκομεῖον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν νέον θρόνον Του ἀναβὰς, δὲν ἔπαυσε τὴν πολύτιμον δρᾶσιν Του.

Καὶ ἰδοὺ ἐν διατηματι ἐπταετίας (1889-1896), ἀνεγείρει καλλιμάρμαρον Μητροπολιτικὸν μέγαρον, διακοσμεῖ μεγαλοπρεπῶς μέγαρον νεὸν Μητροπολεως, ἀνεγείρει μέγαρον τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἐνδύει τοὺς ἱερεῖς διὰ χρυσοῦσαντων σκελῶν καὶ τέλος ἀρχεῖται δημιουργίαν ἱερᾶς τῆς

Σχολὴν καὶ ἀναγείρων τὸ οἰκιδέμα αὐτῆς ὅπερ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Προκόπιου Οἰκονομίδου τοῦ ἄλλου ἐκείνου Σισσινίου ἐπισκόπου Νιστριαν ἐφ' οὗ ἡ βεβήλωσις τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ ἡ Δολοφονία τοῦ λαοῦ πρὸ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προμαχομένου ὅπως περισώσῃ ἐκ τῆς Βορβορωτεως τὸ Εὐαγγέλιόν του, ὁ Νηφωνισμὸς, κλ. κλ. . . . Κατέστη ἀποδευτήριον (ἀπόπατος). Πλὴν ὑπὸ βατχάνου μίρας φθονηθεὶς ἠρπάγει μέσῳ τῆς δράσεως καταλειπὼν δυσαναπλήρωτον κενὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἐσγᾶτως ἀπεδείχθη. Ἠρπάγει! καὶ κατέλειπεν ἡμᾶς δεκανοὺς! Ἀλλ' οὐχί! Διὰ τὴν Κεφαλλήνιαν εἶχε προνοήσῃ. Καθ' ἣν ἡμέραν (25 Ἰανουαρίου 1893) ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐπανηγύριζε τὴν ἐσπέρτην Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ριζαρείου ἐκκλ. σχολῆς, ἤκουετο ἡ σθεναρὰ τοῦ Γερμανοῦ φωνὴ χειροτονουμένου τὸν νέον Θεολόγον μέγαν διδάσκαλον Αὐτοῦ, τὸν ἀείμνηστον **ΙΛΚΩΒΑΤΕΙΟΣ** Δόριζαν.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Κατὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνην οὐδεὶς ἡ-
δυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δακρυὰ ἐκ τῆς συ-
γκινήσεως ἣν ἐνεποίησε τῷ πλήθει λόγος
ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Γερασίμου Δόριζα.
Ἀρκεταὶ παρῆλθον ἐκτοτε ἡμέραι, καὶ
τὴν 19ην Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους
ἡμέραν Παρασκευῇ περὶ τὴν δεκάτην
μ. μ. ὥραν. ἡ Κεφαλληνία ὑπεδέχετο
ἐνθουσιώδους τὸν μέγαν αὐτῆς Ποιμενάρχην
Βροχὴ πίπτουσα, βόρβορος, ἄνεμος, δὲν
ἴσχυταν ν' ἀποτρέψωσι τὸν λαὸν ὃν ἡ
σήμερ τοῦ ἐρχομένου, ὠδήγει μέχρι τῆς
ἀποβάθρας, καὶ ἰδοὺ Οὗτος πληθὺς λαὸς
ἐπομένης μεταβαίνει εἰς τὸν Μητροπολι-
τικὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος ὅπου μετὰ τὸ
πέρασ λαμπρὰς δοξολογίας ἀπαγγέλλει τὸν
πρῶτον ἐκεῖνον περιδοξὸν λόγον τοῦ «Χά-
ρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς»
λόγον καταπλήξαντα τὸν ἐνθουσιῶντα
λαόν, λόγον ὃν περατωθέντα κραυγαί,
οὐρανολήκεις ζήτωκραυγαὶ καὶ ἐπευφημίαι
δαιμονιῶντος ἐκ τῆς χάρις πλήθους ὑπε-
δέχθησαν. Ἰδοὺ Αὐτὸς

«Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.»

Ταυτοτρόπως ἐχαρέτιζε τὰς ἐκκλη-
σίας τοῦ Θεοῦ ὁ μέγας τῶν Ἑλλήνων Ἀπόστο-
λος, ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος. Διὰ τῆς θαυ-
μασίας καὶ θεοδιδάκτου ταύτης προση-
νήτειας καὶ εὐχῆς χαρεῖζω καὶ ἐγὼ ὑμῶς
σήμερον, ἀγαπητοὶ καὶ ἐρίτιμοι πατριῶ-
ται Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἁλλοθὺς, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην
στιγμὴν, καθ' ἣν πρώτην ἤδη φορὰν πατῶ
τὸ σεπτὴν ἔδαφος τῆς πατρίδος, καθ'
ἣν πρώτην ἤδη φορὰν μετὰ τὴν θείαν
ἐλπίει ἐκλογὴν μου εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπι-
κὸν θρόνον τῆς πατρίδος ἐμφανίζομαι ἐνώ-
πιον ὑμῶν, ἐνώπιον τοῦ σεβαστοῦ πρε-
σβυτέρου, ἐνώπιον τοῦ εὐσεβοῦς καὶ εὐλο-
γημένου λαοῦ, ὅπως ἐπιληφθῶ τῶν ἱερῶν
καθηκόντων τῆς διακονίας μου ὡς ποι-
μεν τοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν ἱερὰν

ταύτην, λέγω καὶ πλήρη πολλὰ πλῶν συγκινήσεων στιγμῇ, ποία ἄλλη προσώ-
νῃσις θὰ ἦτο καταληλότερα, ποία ἄλλη
εὐχὴ μᾶλλον εὐχαιρὸς καὶ ἐρμολύουσα ἀπὸ
τὴν κεχαριτωμένην καὶ θεόπνευστον ταύ-
την εὐχὴν, ἥτις ἐν τῇ θαυμασίᾳ αὐτῆς
συντομίᾳ περιλαμβάνει πᾶν ὅτι ἀγαθὸν
καὶ θεοφιλὲς δύναται τις νὰ εὐχῇ εἰς
τὸν χριστιανόν, ἐμπερικλείει πᾶν ὅ,τι ἀ-
ποτελεῖ τὴν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου εὐδαι-
μονίαν ἐν τε τῷ παρόντι κόσμῳ καὶ ἐν
τῷ αἰτέρῳ βασιλείῳ τῆς αἰωνιοτήτος!
Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῷ πολυμερῶν καὶ πολυταράχῳ
τούτῳ βίῳ, ἐν ᾧ δαινὸν οἱ πάντες ἀγω-
νιζόμεθα τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως καὶ
ζωῆς, πανταχόθεν πολεμοῦμενος, ὁ ἀν-
θρώπος, εἴαν εἰς μόνας τὰς ἰδίας δυνάμεις
ἀρίετο, θὰ ἦτο ὡς πλεῖστον ἀνευ ἐρματος,
ἀτκόπως καὶ ματαίως ἐπὶ τῶν κυμάτων
τῆς ζωῆς κυλλιομενον καὶ εἰς πᾶσαν στι-
γμῇν φοβερόν καὶ ἀναπόρρευκτον ἀπειλῶν

νυκταγίων. Ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος
εἶναι ὁ φωτεινὸς φάρος, ὁ δεικνὺς εἰς τὸν
ἀνθρώπον τὴν ὁδὸν ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ βίου,
ἡ πανσθενὴς χάρις τοῦ θεοῦ εἶναι ἡ ὁδη-
γούσα τὸν ἀνθρώπον διὰ τῶν φοβερῶν
σκοπέλων καὶ τῶν φοβερῶν σκοπέλων καὶ
τῶν δολίων ὑπάλων τοῦ βίου καὶ εἰς τὸν
εὐδοκίαν καὶ γαλήνιον τῆς σωτηρίας λιμένα
κατάγουσα αὐτόν. Τὸν ἀνθρώπον, εἴτε ὡς
ἔθνος ἐξετάσωμεν εἴτε ὡς ἄτομον, ἀδιτά-
κτως πειθόμεθα ὅτι ἀπόλυτον ἔχει ἀνά-
γκην τῆς πανσθενούς χάριτος τοῦ θεοῦ.
Ἡ ἱστορία πάντων τῶν λαῶν καὶ πάντων
τῶν αἰώνων ἀριδύλως καταδεικνύει ὅτι ἐ-
κείνα μόνον εὐδαιμονοῦσι καὶ ὡς ραεὶνὰ
μετέωρα τὰ ἔθνη ὀρώσιν ἐνδοξως, ἐκείνα
εὐεργετικὰς ἐκπέμπουσιν ἀκτῖνας προόδου
καὶ πολιτισμοῦ ἀληθοῦς, ἐσα ἀκμαίαν
καὶ ζωηράν τηροῦντα εἰς θεὸν πίστιν καὶ
εὐσέβειαν, ἐπισκιάζονται ὑπὸ τῆς
πανσθενουργοῦ χάριτος αὐτοῦ, ἥτις εὐλο-
γεῖ καὶ καθίστησιν εὐεργετικὴν τὴν ὑπαρ-
ξιν καὶ δαίνονται αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

παράγει ἐν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτῶν μεγάλα, καὶ θαυμαστά ἐνῷ πρὸς πάντων ἐθνη κατὰ τὸ φαινόμενον κραταῖα καὶ εὐδαίμονα, ἀπομακρυνόμενα τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ζωοποιούτης χάριτος αὐτοῦ, κατὰ πίπτουσιν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἡθικῆς ἐκκλίψεως καὶ διαφθορᾶς, τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ κακοδαιμονίας καὶ ἀναίζονται ἐκ τῆς σκιρτῆς τῆς ἱστορίας μετὰ ἀδολξίας καὶ ἀθλιότητος.

Καὶ ὡς ἄτομον ὁ ἄνθρωπος θὰ ᾔτῳ ἀσθενῆς καλαμος ὑπὸ τῶν παντοίων ἀνέμων τοῦ βίου σαλευόμενος ἀνευ τῆς πανσθενούς χάριτος τοῦ Θεοῦ. "Ανευ αὐτῆς θὰ ᾔτῳ πλοῖον ἀνευ πυλίδος καὶ πηδαλίου, ἐκτεθειμένος εἰς τὴν ἐπὶ θάλασσαν τοῦ ἀσάτου ρεύματος τῆς ζωῆς, θὰ ᾔτῳ ἐρμῆκιον τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κακοῦ, τῆς πλάνης, τοῦ ψεύδους, τῆς διαφθορᾶς, θὰ ᾔτῳ τὸ ἐλεεινότερον τῶν ἐπὶ γῆς πλάσματος. οὔτε τὸν ποιητὰν αὐτὸν ἐπιγινώσκων, οὔτε τὸ θεῖον αὐτοῦ συναίσθημα, ἐνῷ τοῦ παντὶος θεωρακισμένος ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἰσχύσῃ.

νὰ ἀποδυθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, νὰ ἐξέλθῃ νικηφόρος ἐκ τῆς πάλης πρὸς τὴν πλάνην καὶ ἀμνηστίαν καὶ νὰ διαπραξῇ ἔργα πίστεως καὶ ἀρετῆς μεγάλα καὶ θαυμαστά, ἀνταξία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ προσορισμοῦ.

Ταύτην τὴν πανσθενὴν τοῦ Κυρίου χάριν, δι' ἧς μεγαλουργοῦσι καὶ εὐμεροῦσι τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἄτομα κῦρχετο ὁ μέγας Ἀπόστολος εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐποχῆς αὐτοί. Ταύτην τὴν πανσθενὴν χάριν τοῦ Κυρίου δι' ἧς καὶ μόνης καὶ ὡς ἔλνος καὶ ὡς ἄτομα δυναμέθα θεωρίῳς νὰ ἀγωνισθώμεν καὶ ἡμεῖς τὸν προκείμενον ἡμῖν ὡς χριστιανῶν ἀγῶνα, εὐχμῇ καὶ ἐγὼ ὑμῖν θερμῶς σήμερον, ἀγαπητοὶ πατριῶται. Εἴθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος νὰ κατευθύνῃ τὰ διαθέμματα ὑμῶν παντοτε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, νὰ εὐλογῇ τὰ ἔργα πάντων ὑμῶν, νὰ ᾔ λύχνος τοῖς ποσὶν ὑμῶν καὶ φῶς τοῖς τρίβοις ὑμῶν. Εἴθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ νεμαίνῃ τὴν πίστιν ὑμῶν

ΙΑΚΩΒΑΙΟΥ, νὰ προφυλάτῃ ὑμᾶς
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀπὸ τῶν δουλεῶν παγίδων τῆς πλάνης
καὶ ἁμαρτίας καὶ ἀναδείξῃ ὑμᾶς τέκνα
φωτὸς καὶ κληρονόμους τῆς οὐρανοῦ αὐ-
τοῦ βασιλείας Χάρις εἴῃ ὑμῖν ἀπὸ Θεοῦ
πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

'Αλλ' ὁ θεὸς 'Αποστόλος δὲν εὐχεται
 μόνον εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὴν χάριν τοῦ
 θεοῦ· δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ εὐ-
 χηθῇ αὐτοῖς, ὅπως ὦσιν ὑπὸ τὴν πανθε-
 νουργίᾳ τῆς χάριτος προστασίαν, ἀλλὰ
 συμπληροῖ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δέησιν, εὐχο-
 μένος αὐτοῖς πρὸς τοὺς καὶ ἕτερον βα-
 ρυσήμαντον ἀγαθὸν καὶ ἑτέραν πολυτίμον
 δωρεάν, τὴν θεῖαν εὐεργετικὴν εἰρήνην.
 Χάρις εἴη ὑμῖν, λέγει, καὶ εἰρήνη, ἀπὸ
 τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. Διὰ τῶν δωρημάτων ἡ εὐχὴ τοῦ
 'Αποστόλου εἶναι πλήρης, ἡ εὐδαιμονία
 τοῦ ἀνθρώπου τελεία. Ἡ χάρις εἶναι τὸ
 ὑψιστον τῶν δωρῶν τοῦ θεοῦ, ἡ δὲ εἰρήνη
 ὁ γλυκύτερος καὶ εὐχυμότερος καρπὸς τοῦ
 Πνεύματος, ἡ τιμωρεσθεῖσα ἀποκτητὴς
 τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ εὐσταθέστατον

μῦρον τῆς πίστεως καὶ εὐτεβείας, ὁ βεβαι-
 οτερος παράγων τῆς μόνης ἐν τῷ κόσμῳ
 τούτῳ εὐδαιμονίας, ἡ ἡδυτέρα πρόγευσις τῆς
 ἐν τῇ αἰωνιότητι ἀλήκειτου μακαριότητος.
 Ἀλλ' ἡ εἰρήνη αὕτη ἦν ὁ Ἀπόστολος εὐχε-
 ται τῖς χριστιανούς καὶ ἦν δικαίως ἀποκα-
 λεῖ πάντα νοῦν ὑπερέχουσας, εἶνε τριπλῆς ¹εἰ-
ρήνης τοῦ χριστιανοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ²εἰρήνης
τοῦ χριστιανοῦ μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ
καὶ ³εἰρήνης τοῦ χριστιανοῦ μετὰ τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων. Ὅταν ὁ χριστιανὸς ἀληθῶς πί-
 στεύῃ εἰς τὸν μετὰ τοῦ Θεοῦ πατὸς καταλ-
 λάζαντα ἡμᾶς Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρι-
 στόν, ὅταν ἀνελλιπῶς τηρῇ τὰς ἐντολὰς αὐ-
 τοῦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, ὅταν ἀδιστά-
 κτως ἐλπίζῃ ἐπ' αὐτόν, τότε διατελεῖ ἐν εἰ-
 ρῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν ἡμεῖς μὲν καὶ
 κατὰ γὰρ τὴν ψυχῆς διανόει τὸ πολύμοχθον καὶ
 πληρες ἀγώνων καὶ κινδύνων στάδιον τοῦ
 βίου τούτου, εὐθαρσῶς δὲ καὶ ἀταραχῶς κα-
 ταλείπει τὸν κόσμον τοῦτον τῆς ματαιότητος
 καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτοῦ πατέ-
 ρος.

ἀκριβῶς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐν ἡμῖν
φωνῆς τοῦ θεοῦ, ἣς καλεῖται συνειδήσις,
ὅταν οὐδέποτε παρεκκλίνῃ τῶν ἐπιταγῶν
τοῦ αὐστηροῦ τούτου κριτοῦ, ὅτις ἐν
τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀντιπροσωπεύει τὸ μέγα
κτῆριον τοῦ οὐρανοῦ, τότε διατελεῖ ἐν
ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, τό-
τε οὐδέποτε αἰσθάνεται τοὺς καυστικούς
ἐκείνους ἐλέγχους τοῦ ἀδυσωπῆτου τού-
του δικαστοῦ, οἵτινες ἀπηνῶς δηλητηρι-
αζοῦσι τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ πολ-
λάκις ἐν μέσῳ τοῦ πλούτου καὶ τῆς δό-
ξης, τότε βασιλεύει ἐν αὐτῷ ἡ ἀνεκλά-
λητος ἐκείνη καὶ ὑπερφύης εἰρήνη, ἣτις
ἐστὶν ἀληθῆς προάγγελος τῆς ἀλήκτου
τῶν δικαίων μακαριότητος.

Ἄλλ' ὅμως ἵνα ἡ μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ
τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ εἰρήνη τοῦ χρι-
στιανοῦ ἢ ἀληθῆς καὶ τελεία, ὀφείλει νὰ
ἔχῃ συμβάδίζουσαν αὐτῇ καὶ τὴν εἰρήνην
μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ ἀγάπη
πρὸς τὸν πλησίον εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐκδήλω-
σις τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργοῦ πίστεως, καὶ εἶναι

τὸ κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τοῦ χριστι-
ανῶ, εἶναι ἡ ἀληθὴς σημαία τοῦ χρι-
στιανισμοῦ, τὸ θεμέλιον τῆς χριστιανικῆς
κοινωνίας, ἡ ρίζα καὶ πηγή πάσης ἀρε-
τῆς. τῆς δὲ ἀγάπης τὸ μυρίπουνος ἄνθος,
τὸ εὖοσμον μῦρον, ὁ εὐχυμος καὶ ἡδύτα-
τος καρπὸς εἶναι ἡ μετὰ τῶν ἄλλων εἰ-
ρήνη, ἣτις τοσοῦτον προσφιλὴς ὑπάρχει
εἰς τὸν θεόν, ὥστε δὲν ἀπηξίωσε νὰ ὀνο-
μάσῃ ἑαυτὸν ἄρχοντα εἰρήνης. Ἡ εἰρήνη
μετὰ τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀνθρώπων εἶναι ἡ
βάσις τῆς ὑπάρξεως τῶν κοινωνιῶν, ὁ ἀ-
παραίτητος ὅρος τῆς εὐημερίας καὶ τῆς
προόδου τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐθνῶν, ἡ
γεννέτερά παντὸς μεγάλου καὶ κοινωφε-
λοῦς ἔργου, ἡ καλλίκρουνος πηγὴ παν-
τὸς ἀγαθοῦ. Ἄνευ τῆς εἰρήνης τῶν ἀν-
θρώπων πρὸς ἀλλήλους πᾶν ἀγαθὸν κα-
θίσταται ἀδύνατον, πᾶσα ἀγαθὴ καὶ κοι-
νωφελὴς ἰδέα ματαιοῦται, πᾶσα κακία
καὶ ἁμαρτία εὐρίσκει εἰσοδόν, ἡ δὲ κοινο-
νία ἐκείνη, ἐν ἣ τὸ διαλυτικὸν τῆς διχο-
νοίας ἔχειν, ἡ δὲ ἐισχωρήσει, εἶναι

μοιραίως καταδικασμένη εἰς τὴν κακο-
δαιμονίαν, εἰς τὴν ποταπότητα καὶ ἐλπί-
νότητα καὶ εἰς τὴν διαφθοράν καὶ ἀπο-
σύνθεσιν. Οὐαὶ εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὰς κοι-
νωνίας ἐκεῖνας, ἐν αἷς ἡ ζωογόμος αὐρὰ
τῆς εἰρήνης ἔπαυτε πνέουσα, ἐν αἷς αἱ ἁ-
κανθαι καὶ αἱ τρίβοι τῆς διχονόας, τοῦ
μίτους καὶ τῆς ἔριδος ἀποπνίγουσι πᾶσαν
ἀγαθὴν βλάστησιν.

Τὴν τοιαύτην εἰρήνην τοῦ ἀνθρώπου
μετὰ τοῦ Θεοῦ, μετὰ τῆς συνειδήσεως
αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
ἡῦχετο εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐποχῆς
αὐτοῦ, πρὸς τῇ χάριτι, ὁ Θεὸς Ἀπόστο-
λος Παῦλος. Τὴν εἰρήνην ταύτην τὴν
πάσης ἀρετῆς καὶ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ
κοινωνηλοῦς ἔργου παραγωγόν, τὴν εἰρή-
νην ταύτην, ἥτις μεγαλύνει καὶ δοξάζει
τὰ ἔθνη, εὐχομαι καὶ ἐγὼ εἰς ὑμᾶς μετὰ
θερμῆς καρδίας κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην
στιγμὴν. Εἴθε ἡ εἰρήνη μετὰ τοῦ Θεοῦ
καὶ τῆς συνειδήσεως ὑμῶν νὰ ᾖ πάντοτε
τὸ πολύτιμον ἐφόδιον τοῦ βίου ὑμῶν εἴθε

ἡ εἰρήνη μετὰ τοῦ πλησίον νὰ πρυτανεύῃ
πάντοτε ἐν ταῖς σχέσεσιν ὑμῶν μετὰ τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων, εἴθε ἡ εἰρήνη νὰ συν-
δέῃ ὑμᾶς ἐν ἐμοφροσύνῃ καὶ συμπνοῇ,
ὅπως διὰ τῆς κοινῆς πάντων συνεργασίας
καταρθωθῇ τι ἀγαθὸν καὶ κοινωνηλές. Εἴ-
θε νὰ ἐκλείπωσιν ἀπ' ὑμῶν ἡ θεοστυγῆς
διχονοία, αἱ ἐθνεκτόνοι ἔριδες, τὸ τὰς
καρδίας δηλητηριάζον μίτος. Ἡ πατρίς
ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως πολ-
λῶν πραγμάτων, τῆς συνεχίσεως ἢ καὶ
ἐνέστεως πολλῶν ἀπαραιτήτων κοινωνη-
λῶν ἔργων. Ἀλλ' ὅμως ἀνεύ τῆς ἐν εἰρή-
νῃ συνεργασίας πάντων οὐδὲν εἶναι δυνα-
τον νὰ εὐθυπορήτῃ, τὰ στήθῃ τῶν Κε-
φαλλήνων ζωηρὸν ἀείποτε φλέγει τὸ ἱε-
ρὸν αἶθρημα τῆς φιλοπατρίας, ἡ καρδιά
τῶν Κεφαλλήνων πᾶλλει ἀείποτε τοὺς
εὐγενεστέρους παλμούς. Ἐν καὶ ἡ εἰρήνη
συνδέτῃ ὑμᾶς ἐν ἐμονοῇ καὶ κοινῇ συν-
εργασίᾳ, πολλὰ εἶναι δυνατόν νὰ καταρ-
θωθῇ, πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τὴν φιλοπατρὴν

ἡ εἰρήνη νὰ προσγίνωσιν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον θέλω συγκεντρώσει πρώτιστα παν-
των πάτας τὰς προσπάθειάς μου, οὐ μόνον
νουθετῶν, πορρικαλῶν καὶ προτρέπων
παντας εἰς εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ
Ἀποστόλου θερμῶς αἰέποτε εὐχόμενος ὑ-
μῖν τὴν ἀπὸ τοῦ εἰρηνάρχου Θεοῦ ἐπιβρα-
βευσιν τῆς Θεοδοτου ταύτης καὶ τιμαλ-
φιστάτης δωρεᾶς. Εἰρήνην λοιπὸν ὑμῖν,
ἀγαπητοὶ καὶ ἐρίτιμοι πατριῶται. Εἰρήνην
τῷ ἱερῷ κλήρῳ, ὅπως τὴν ἱεράν αὐτοῦ ἀ-
ποστολὴν ἐπιγιγνώσκων, ἐνδιατρίβῃ αἰέ-
ποτε εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων λόγων,
ἀτενίζῃ ἀδιαλείπτως πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις
ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαλεν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑ-
πογραμμὸν, προσκαρτερῇ συνεχῶς τῇ προ-
σευχῇ καὶ τῇ δεήσει καὶ αγωνίζηται ἵνα
τύπος γίνηται τῶν πιστῶν ἐν ἀναστροφῇ,
ἐν καθαριότητι ἡθῶν, ἐν εὐσεβείᾳ ἐν πρα-
ότητι, ἐν ἀγάπῃ, ἐν ἔργοις εὐσεβείας καὶ
πίστεως. Εἰρήνην τοῖς πολιτευομένοις, ὅ-
πως πολιτεύονται πάντοτε πρὸς τὸ συμ-
φέρον τῆς πατρίδος, μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ

ἀγαθῆς συνειδήσεως χειριζόμενοι τὴν ἐμ-
πεπιστευμένην αὐτῇ διὰ τῆς ψήφου τοῦ
λαοῦ ἐξουσίαν. Εἰρήνην τοῖς πεπαιδευμέ-
νοις καὶ ἐπιστήμοσιν, ὅπως τὸ τιμιώτα-
τον δῶρον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐπιστήμην καὶ
μάθησιν, χρησιμοποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ πλῆ-
θους καὶ πρὸς δοξολογίαν τοῦ ὀνόματος ἐ-
κείνου, ἐξ οὗ πάσα γνῶσις καὶ μάθησις.
Εἰρήνην τοῖς διδασκουσιν, ὅπως τὰ ἐμπε-
πιστευμένα αὐτοῖς τέκνα ἐκτρέφουσιν ἐν
ἐν παιδείᾳ καὶ νοουσιᾷ Κυρίου, διδάσ-
κοντες αὐτὰ ὅσα ἄγνῶ, ὅσα δίκαια καὶ
ἀναδεικνύοντες αὐτὰ ἄξια τῶν ἐλπίδων
τῆς φιλικτῆς ἐλπίδος Εἰρήνης τοῖς πλου-
σίοις καὶ τοῖς εὐποροῦσιν, ὅπως τὸν ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ ἐμπειπιστευμένον αὐτοῖς πλου-
τον μεταχειρίζωνται κατὰ τὸ ἅγιον αὐ-
τοῦ θέλημα πρὸς ἀνακούφιον τῶν δεινῶν
τῶν δυστυχοῦντων ἀδελφῶν ἡμῶν. Εἰρή-
νην τοῖς πάτρουσι καὶ δυστυχούσιν, ὅπως
ἀγογγύτως ὑπομείναντες τὰς δοκιμασίας
τοῦ βίου καὶ ὡς ἐν χωνευτηρίῳ διὰ τῶν

ΙΕΡΟΦΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

τες, κληρονομήσωσι τὴν ἐπηγγελμένην
αὐτοῖς βασιλείαν. Ἐρήνη τοῖς ἐν ἔξουσίᾳ,
ὅπως διαχειρίζονται ταύτην ἐπ' ἀγαθῷ
τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ εὐφρο-
νίας τοῦ ὁποῦν ἐτάχθησαν νὰ ἐργάζων-
ται. Ἐρήνη τῷ λαῷ, ὅπως διὰ ζωῆς
καὶ ἐνεργοῦ εἰς τὸν Σωτῆρα πίστεως καὶ
δι' ἔργων ἀναλόγων τῆς πίστεως ταύτης
ἀπὸ τῆς ἀληθῆς ἔκθετος ἁγίου βασιλείου ἱε-
ράτου, πρότυπον λαοῦ εὐσεβοῦς, φιλο-
νόμου καὶ πεπολιτισμένου, ἅγιος τοῦ ἐνδό-
ξου τῆς πατρίδος παρελθόντος καὶ τοῦ με-
γάλου αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ μέλλοντος.
Ἐρήνη πᾶσι.»

Ἰδοὺ ἀληθὴς Ποιμὴν λόγος, ἅγιος,
δυναμὸς μόνον παρὰ γνησίου διαδόχου
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου νὰ ἐκφωνηθῇ,
λόγος ἀνευ πεμπῶν καὶ ὑποσχετικῶν οὐδ'
ἐν ἐπισχηματικῇ ἀξιωματικῇ ἐκφωνηθεὶς
ἀλλ' ἐν πάσῃ ταπεινότητι. Λόγος θρη-
σκείας ἑμπλῆως καὶ ἀρετῆς.

Βιογραφικαὶ σημειώσεις

καὶ

«Τετέλεσται»

Ὁ ἀείμνητος Ποιμενάρχης Μας
Γεράσιμος Δοριζαὶς ἐγεννήθη ἐν
Κων)πόλει κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1851.
Τὰ πρῶτα γράμματα διήκουσεν εἰς τὰ
σχολεῖα τοῦ Μεγάλου Ρεύματος· τὰ δὲ
ἐγκύκλια ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχο-
λῇ. Εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἀνηγορεύθη δι-
δάκτωρ μετὰ πενταετῇ φοιτητῇ ἐν «τῇ
θεολογικῇ τῆς Χάλκης Σχολῇ.

Ἐπὶ διετίαν ἐκέρουξε τὸν πρῶτον λόγον
ἐν Θεσσαλίᾳ προσληφθεὶς ἐκεῖθεν, ὡς Κα-
θηγητὴς τῆς Ἱερaticῆς σχολῆς, εἶτα ὑ-
πογραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ
Ἰωακείμ Βου-ἀρχιγραμματεὺς δὲ ἐπὶ πεν-
ταετίαν, ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Γ'.—Μετὰ πεντα-
ετείς ἐν Παρισίοις σπουδὰς ἀνηγορεύθη
Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς καὶ πολὺν τῆς
Φιλοσοφίας καὶ ὅθεν ἐγένετο διερμηνεὺς καὶ

ΙΑΚΩΒΑΓΓΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων.
Ἐπὶ Ἰωακείμ Δ'.— Ἀρχισυντάκτης Ἐκ-
κλησιαστικῆς Ἀληθείας ἐπὶ Διονυσίου
τοῦ Ε'.— Καθηγητὴς τῶν Νομικῶν ἐν τῇ
θεολογικῇ τῆς Χαλκίδος σχολῇ ἐπὶ Νεο-
φύτου Η'. Μετὰ ταῦτα κατὰ τὸν Ἰανουά-
ριον τοῦ 1893 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Μη-
τροπολίτου Ἀθηνῶν † Γε ρ μ α ν ο Ὑ
Κ α λ λ ι γ ᾶ ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας
ἐπου ἀφίκετο τὴν 19ην Φεβρουαρίου ἰδίου
ἔτους (ἴδε ἀνωτέρω σελ 4) Ἦ Ἀγάπη, ἡ
εὐνοια τοῦ λαοῦ, δὲν ἐβράδυναν νὰ τὸν
περίτῃθοσι. Καὶ δὲ εἶχεν ἄδικον ὁ λαὸς
τοσοῦτον νὰ ἀγαπᾷ ^{καὶ νὰ} τιμᾷ Αὐτόν.

Δὲν ὑπῆρξεν ἐνδεής, τὸν ὅποιον ὁ ἀ-
είμνηστος ἐκεῖνος Ποιμενάρχης νὰ μὴ ἐ-
θεράπευσε, δυστυχῆς ὅν νὰ μὴ παρεμύθη-
σε. Φύσει πρακτικοῦ νοῦ καὶ οὐχὶ φίλος
τῶν τύπων, οὐδεμίαν ἀφῆκε ἀκολουθίαν
ἐν ἣ δια τῶν ὑφίστων ἐκεῖνων διδασμάτων
διὰ τῶν μελιχρῶν Αὐτοῦ λόγων, νὰ μὴ
φωτίσῃ τὰ μέχρι ἀποδείξας συμπερόντα πλή-
θη. Οἱ λόγοι τοῦ ἀπέναντι ἐνθρον. ἀρχιεπί-
σκοπου

Εἶχον τι τὸ ἐπιβλητικόν, τὸ μεγαλοπρε-
πές, τὸ πειστικόν. Κακῇ τύχῃ τῶν ἀπει-
ραρίθμων αὐτοῦ λόγων δύο μόνον πλή-
ρεις διεσπάρησαν στενογραφηθέντες. Ὁ τῆς
ἀφίξεώς του, καὶ τὸ « Τετέλεισται »· κα-
θεστὶ ὁ εὐτεὶ μετρίορων καὶ ἀπλοῦς Ποι-
μενάρχης, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ γραφῇ ἡ
τυπώσις λόγον Αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄλλως τε
καὶ παραγωγὴν Πνεύμα Του ἔσχευεν ἐκ τοῦ
προχείρου ἐλοκλήρους λόγους νὰ δημιουργῇ.
Ἐάν τις θελήσῃ νὰ συγκρίνῃ ἕνα πρὸς
ἕνα τοὺς ἀπείρους τοῦ Δορίζα λόγους, θὰ
εὕρῃ ἐν γένει πάντας τέλεια ἀποκυήμα-
τα θείας διανοίας. Θὰ εὕρῃ αὐτοὺς με-
στοὺς φιλοσοφικῶν διδασμάτων καὶ ἀλη-
θειῶν καὶ πλήρεις ἐγκυκλοπαιδείας.

Ὅμως ἐν τοῖς μᾶλλον ὑπερέχουσι τάς-
σονται εἰ ἐξῆς.

Ὁ ἐκφωνηθεὶς τὴν 6ην Αὐγούστου
1894 ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Σωτῆρος ἐν ᾧ
ἐρμηνεύων εὖτος τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Με-
ταμορφώσεως ἀνέπτυξε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΓΟΣ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

« Ὅταν θρησκεία καὶ ἐπιστήμη συμβαδίσωσιν ἑμῷ μετὰ τοῦ ἀνδράπου, καὶ ἀρχίτῃ τὸ ἓν νὰ βοηθῇ τὸ ἕτερον, τότε καὶ ἡμεῖς θὰ εὐρεθώμεν ἐν τῷ φωτὶ τῆς αἰδίου μακαριότητος καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ θὰ φωνήσωμεν » καλὸν ἐστὶ φθε ἡμᾶς μέναι» — «ὁ τῆς 14 Δ' Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ὑ. Θ. Δρεπάνου ἐπὶ τοῦ «ἐνὸς ἐστὶ χρεία» Ὁ τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1895 ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν ᾧ περιγράφει τὰ κατὰ τὴν α'. ^{ὁμιλουμένην} ~~ἐκκλησιαστικὴν~~ σύνοδον (α) εἰς ἣν παρευρίσκειτο καὶ ὁ ἁγ. Σπυρίδων, «Μεταξὺ τῶν πολιῶν καὶ μεξοπολιῶν γενεῖζ-

(α) Ἡ α'. οἰκουμ. σύνοδος συνεκροτήθη τῷ 325 μ. χ. ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Κων(νου) τοῦ Μεγάλου, ἐκ 318 θεοφόρων πατέρων ἐν αἷς ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἁγ. Νικόλαος καὶ ὁ ἁγ. Ἀθανάσιος, διὰ τὸν ^{κατὰ} τῶν δοξασιῶν τοῦ Ἀρείου, πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, ὁ-

 ξίζοντος ὅτι ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε ὁμοούσιος τῷ πατρὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἑνῶν ἐν ἑνῷ

δων τῶν ἐπισκόπων, ἔλεγε, διέκρινα μίαν πολιὴν γενεαδὰ, εἰς τινὰ τοῦ Μεγαροῦ τῆς συνόδου γωνίαν. Διέκρινα ἄνθρωπον τῇ θεᾷ τοῦ ὁποίου ἠγνωσθῆσαν ἐκ συγκι- νήσεως αἱ τρίχες μου καὶ μὲ ὑπότρεμν βῆμα ἐπλησίασα Αὐτὸν καὶ ἀποκαλυφθεὶς εἶπεν χαῖρε Σοφὲ Σπυρίδων! Οὗτος ἐξε- πλάγη ἐπὶ τῇ θεᾷ Σοφίᾳ καὶ μὲ ἡρώ- τησε τὸν λόγον δι' ὃν τὸν ἀπεκαλεσά σι- φόν· μὴ ὄντα τοιοῦτον. Μοὶ ἐδόθη τότε ἡ εὐκαιρία ν' ἀκούσω τὰ ὄψιστα διδάγμα- τα Αὐτοῦ· ὅτι σοφὸς δὲν εἶνε ὁ γράμμα- σι μόνον διακρινόμενος ἀλλὰ καὶ δια- λύμπων ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει τῶν πολλὰ πλὴν αὐτοῦ καθηκόντων . . . »

Ἀποσπασμα ἐκ τοῦ λόγου τοῦ

ἀληθινὸ, Θεός, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ποίημα. Ἡ σύνοδος αὕτη διήρκεσεν 3 1/2 ἔτη συνέθετο δὲ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, μέχρι τοῦ Η'. ἄρθρου ἀναθεμάτισε τὸν Ἀρειὸν καὶ τοὺς ὁμο- φρονούντας αὐτῷ καὶ καθόρισε πολλὰ τῆς

ΓΕΩΡΓΙΟΣ . . . κλ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἐκφωνηθέντος κατὰ τὴν α'. Κυριακὴν τῆς ὀρθοδόξιας 1894, ὑπ' αὐτοῦ ἱερουργεῦντος ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, ἐκ τῆς ὥρας πύλης ἐπὶ τοῦ θέματος « ἔργου καὶ ἰδέ ». « Ἐργου καὶ ἰδέ λέγει, ὁ Φίλιππος εἰς τὸν Ναθαναήλ. Τοῦτον τὸν λόγον ἐν εὐαγγελίῳ εἶπε, βέβαιος ὢν περὶ τοῦ ἀμύπτου ἐκείνου, δι' ὃν προσεκάλει τὸν Ναθαναήλ. Ὅταν καὶ ἡμεῖς χριστιανοὶ μου ἀδελφοὶ ὅταν καὶ ἡμεῖς κατακοιμήσωμεν τὸν βίον ἡμῶν πρόξενιν κατὰ Χριστόν, ὅταν καταστήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρῶτον Λαὸν εὐσεβοῦς, καὶ ὡς οἰκογενειάρχαι καὶ ὡς ἄνδρες καὶ ὡς μέλη τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὡς πολῖται, τότε θ' ἔδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ λέγωμεν παρηγορίαν εἰς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ἐρωτώσιν ἡμᾶς περὶ τῆς πολιτείας μας. Ἐργου καὶ ἰδέ, ἔλα νὰ δῇς. »

Ἦτο 14 Σηβρίου ἰδίου ἔτους 1894, ἡ ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς αὐτοῦσεως τοῦ σωματοῦ « Ἐργαζέσθαι καὶ ἰδεσθαι » ἡ Ἀλ.

ληλοδοθήσια», ὁ ἀειμνηστὸς ποιμενάρχης πρῶτος ἴτως καὶ τελευταῖος Ἀρχιερεὺς, ἐν μέσῃ πλατείᾳ τῶν Δικαστηρίων Φιμλεῖ διὰ μακρῶν πρὸς τὰ συρρέοντα πλήθη ἐρμηνεύων τὸ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ κατὰλληλον « Ἀγαπάτε Ἀλλήλους » κακχειροκροτούμενος ὑπὸ τοῦ Λαοῦ.

Κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ἑορτὴν τῆς Συστάσεως τοῦ ἀνωτέρου σωματείου κατὰ τὴν 14 δηλ. Σηβρίου 1895 ἰαβῶν ὡς θέμα τὸ Εὐαγγελικὸν « ὅπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομα μου, ἐκεῖ καὶ ἐγὼ ἔσταιμι μέσῳ αὐτῶν » καὶ ἀναχωρήτας ἐκ τούτου κατεδίξε διὰ μακρῶν ὁποσοῦν ὠφέλιμος θ' ἀποβῇ τῷ Κόσμῳ ἡ ἀδελφοπρίσις τῶν ἐθνῶν, ἡ ἀδελφοποίησις τῶν Κοινωνιῶν, ἡ ἀδελφοποίησις τῶν Ἀτόμων, καὶ ὁ δὴ τῶν Λαῶν. Ὅταν δὲ κτελήσῃ εἰς τὴν εὐχὴν τὴν περικλειθεῖ ἐκείνην, ἣν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Κύριον ἐξερῶναι, ἰ. α δηλ. ἐπιστέψῃ Οὗτος τὸ ἔργον δι' ἐπιτυχίαν, ἀπίσσωσι ἐν μέσῃ ἐκκλησίᾳ (Γ. Θ. Δρεπάνου) τὰ χειρο-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

κροτήματα πάντων τῶν ἐκκλησιαζομένων, προκαλέσας τὰ δάκρυα αὐτῶν ἐκ τῶν μυχαϊτάτων τῆς καρδίας,

Κατὰ τὴν Μ. Τρίτην 28 Μαρτίου 1895 ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος « θέμα λαμβάνων τὸ » ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἔπλεξε τὴν Ἑλληνσι ἐγκώμιον, καὶ ἐρμηνεῖαν ἐπὶ τῆς προφητείας τοῦ Χριστοῦ δι' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔμελλε νὰ δοξασθῇ, ἐπειεῖτο, εὐχὴν ἐν τέλει ἐκφράζων ὅπως δοξασθῇ, πραγματικῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄποσπασμα ἐκ τοῦ τέλους τοῦ ἐκφωνηθέντος λόγου ἐν τῷ ναῷ Ἱ. Θ. Δρεπάνου τὴν 24 Σηπτεμβρίου 1895 ἐπὶ τοῦ « Μάρθα Μάρθα μεριμνᾷς καὶ τυρβάζεις περὶ πολλὰ, ἐνὸς δὲ ἐστὶ χρεῖα »

« Σὺ γεωργέ, ὅστις ἐν τῷ ἰδῶτι τοῦ προσώπου σου τρώγεις τὸν ἄρτον σου, σὺ οἰκογενειάρχᾳ ὅστις δόλῃν τὴν ἡμέραν πεφιτρεῖς τῇδε κακίᾳ, καὶ ἐν τῷ θάλλει καὶ ἐν τῷ ψύχει, σὺ ἐπιστήμων ὅστις τὸν

βίον σου καταναλίσκεις εἰς μελέτας καὶ κόπους ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ αἵσιου αὐτῆς μέλλοντος, σὺ πλούτιε ὅστις ἀντὶ τὸν πλούτον σου τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐμπιστευθέντα σοι ἐπὶ καλῷ νὰ μεταχειρίζῃσαι, κατακρύπτεις αὐτὸν ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ σὺ ὅστις μεταχειρίζῃσαι τοῦτον κατὰ τὸ θεῖον θέλημα, ἐν πάσαις ταῖς περιστάσεσι ταύταις, ἐγείρατε τὴν κεφαλὴν σας εἰς τὰ ἄνω καὶ κτεφρήτε καὶ εἰπέτε, « Ἐνὸς ἐστὶ χρεῖα » γένοιτο.

Ἄποσπασμα ἐκ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἱ. Θ. Σισσιωτίσσης κατὰ τὸ ἑσπερινὸν τῆς 20ης Νοεμβρίου 1895 ἐπὶ τοῦ « Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσα Σε καὶ μαστοὶ οὗς ἐθήλατας. »

Ναί! ἀγαπητοὶ μου μαθηταὶ ναί! ἀκρατήριον ἀγαπητον μου, ἔχετε δίκαιον! Σὺ γυνὴ τοῦ Λαοῦ ἔχεις μέγα δίκαιον! Ναὶ ὄντος ἡ Μητὴρ Μου, μακαρία ἐστὶ! Μακαρία ἐστὶ ἡ

θηλ' ατασά με. Ἀλλὰ ὄχι τόσῳ πολὺ θὰ
δικαιωθῇτε ὅσον θὰ δικαιωθεῖν ἐκεῖνοί ἐν εἰς
καρποφοροῦσι τὰ θεῖα Μου ῥήματα. Ναί!
Μικαριαί εἰ φυλάσσοντες τὸν λόγον μου!

Ἦτο Μεγάλη Τρίτη ἑσπέρα (13 Ἀπρι-
λίου 1899) ὅτε ἐπίστρεψεν ὁ Ποιμενα-
χὴς μετὰ τοῦ τότε διακόνου Του, νῦν ἱε-
ροκλήρυκος τοῦ Νομοῦ Κεφαλληνίας, ἱε-
ρέως Σταύρου Ποταμιάνου, ἐκ τοῦ εἰς
Λάσσην περιπατοῦ Του, καὶ διήρχετο πρὸ
τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς « Ἀναλήψεως. Ὁ
Διάκονος Του τὸν ἐρωτᾷ ἐὰν εὐχρεστέηται
νὰ ἐιπείλωσιν ἐν τῷ ναῷ καθ' ἣν ὥραν
ἐτελείτο ἡ Ἀκολουθία τοῦ πρώτου Νομι-
φίου. Ὁ αἰδανηστὴς Δοριζαὶς κατὰ
τὸ σύστημα Του, οὐδ' ἐπικαλύμμακον
φέρων, κατένευσεν ἀφῆστας νὰ διέλθῃ τῶν
χαλέων Του, τὸ, τῇ ἀρχῇ, Αὐτοῦ προ-
οιδόν καρδίαν, γλυκὺ μελοῖμα, εἰσῆλθεν.
Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας μικρὸν
πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἤμεινον, τὸν ἱερεῖα
να ποιῇται ἀπολύσει καὶ ἐκτείνῃς τῇ

χεῖρα, λαβὼν ὡς θῆμα τὸν πρῶτον στί-
χον τῆς Δοξολογίας ἔχοντα εὐαῖα « Δόξα
ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν
ἀνθρώποις εὐδοκία » ἐφαρμόσας δὲ καὶ τὸ
« Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου » καὶ
εἰς τὸ « Δόξα ἐν Ὑψίστοις » πάλιν κατα-
λήξας, κατενθουσία τὸ πλήθος. Ὅταν
τῆς ἀκολουθίας περατωθείσης ἐξῆλθον, ὁ
Διάκονος Του, τῷ λέγει « Σεβασιμώτα-
τε πολλὰκις σὰς ἡκούσα ὁμιλοῦντα, ἐν
ἐκκλησίαις, ἀλλ' οὐδέποτε, ὡς σήμερον »
Ὁ δὲ Δοριζαὶς ἀφελέστατα τῷ ἀπαν-
τᾷ. « Ἀλήθεια Δάδο; ἔσο λοιπὸν βέβαιος
ἐν τῇ, ἑσπέραν καθ' ἣν θὰ μεταβωμεν »
εἰς Ἀρχαγγέλον « ὅπου θὰ τελίσω τὴν
ἀκολουθίαν τοῦ Γ'. Νομφίου, θὰ ἐκω-
νήσω, τὸν αὐτὸν λόγον ».

Ἡ ὥρα ἐφθάσε. Μετεβήσαν εἰς τὸν
ναὸν τῶν Ἀρχαγγέλων ὅπου λαβὼν τὸ
αὐτὸ θεῖμα (Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ) ὠμίλει
θεοπεσίως ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει τῆς ρητο-
ρείας, ἀλλ' οὐδὲ λείπει τοῦ προηγουμένου
λόγου Του, ἐπανελάθεν.

ΙΑΚΩΒΑΓΓΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Ὁ ἐκφρηνηθεὶς τὴν 16ην Ἀπριλίου 1899 Μ. Παρασκευὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως ἐπὶ τοῦ « Τετέλεσται ».

Ὁ λόγος οὗτος, ὃν ἐν ἀπειροπληθῇ συρροῇ ἐκλεκτοῦ Κόσμου, ὁ μέγας ἐξέφωνει Δόριζας πῆγης παρατίθεται ὑμῖν ὧδε.

« Ὅτε σὺν ἔλθεν τὸ ὄζος ὁ Ἰησοῦς εἶπε « Τετέλεσται » καὶ κλῖνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα ».

Χθὲς, ἐνῷ γονυπετὴς μετὰ τῶν Ἀπιστόλων τοῦ γλοκυτάτου Ραββὶ ἤκουον τοὺς θαυμασίους ἐκείνους λόγους τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, τοὺς ὁποίους ἐν εἰδὲι διαθήκης ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ὑστάτην ὥραν τοῦ ἐπὶ γῆς βίου αὐτοῦ, ἐμβρόντητος καὶ ἐνεδὸς ἔμενα ἐνώπιον ἐνὸς ἐκτάκτως πρωτοφανοῦς λόγου τοῦ Σωτῆρος.

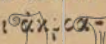
Εἰς μίαν στιγμὴν ὑπερτάτης ἐξάρσεως, εἰς μίαν στιγμὴν ἀρρήτου καὶ ἀφάτου μετὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς κοινωνίης, εἰς στιγμὴν καθ' ἣν ἡ καρδία τοῦ Ἰησοῦ ὡς κάλυξ θαυμασίου ἀνθους ἠνοιχθῇ πρὸς τὸν οὐρανόν τῆς ἀνθρωπότητος Πατέρα, ἤκουα ἀπὸ τοῦ θείου αὐτοῦ στόματος τοὺς ἐξῆς λόγους.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΟΣ

ΑΙΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΕΥΣΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ

Πατέρα, τὸ ἔργον ὃ δέδωκάς μοι ἐ-

τελείωσα» καὶ ἔκθαμβος ἐστάθην καὶ ἐφιλοσόφησα ἐπὶ τῶν λόγων τούτων θαυμάζων πῶς εἰ ἔκτακται οὕτοι λόγοι ἦτο δυνατόν νὰ λεγῶσιν ἄνευ ἀλαζονείας καὶ ν' ἀκουσθῶσιν ἄνευ διαμαρτυρήσεως.

Ποία μαρτυρία περὶ ἑαυτοῦ, ποία συνειδήσις ἐκείνη ἥτις ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἑαυτὴν κατὰ τὸν τρόπον τούτον. Ἀλλὰ διεξιθῶν διὰ τοῦ νοός μου, διατρέξας διὰ τῆς φαντασίας μου, τὸν βίον ἐκείνου ὅστις ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄπειρον Πατέρα τοῦ κόσμου ἐξεστέρησε τοὺς λόγους τούτους, ἔπαυσα νὰ ἐκπλητταμῇ. ἔπαυσα νὰ θαυμάζω. Ὁ θαυμάσιος βίος ἐκείνου, ἐδικαιολογεῖ τοὺς ἔκτακτους τούτους λόγους· εἰ δ' ἔκτακται οὕτοι λόγοι ἦσαν ἡ νόμιμος κατακλείς τοῦ τριούτου βίου. Ἀφοῦ ἐξῆσεν ὡς ἐξησεν, ἀφοῦ εἰσγάσθῃ ὡς εἰσγάσθῃ ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ ἔργον ὃ ὁδῶκεν Αὐτῷ ὁ Θεὸς τὸ ἐτελείωσε, τὸ ἐξεπλήρωσε καθ' ἐκκλησίαν. Σήμερον ἐκλογισαίτω ἅλ-

καὶ ἐκεῖνος ὅστις εἶπε πρὸς τὸν Θεὸν ὅτι ἐτελείωσε καὶ ἐξεπλήρωσε τὸ ἔργον Του, λέγει καὶ τι περισσύτερον. Σήμερον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ σταυροῦ, μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς ψυχῆς Του, ἐκπυρρίζει καὶ ἄλλοι θαυμασιώτερον λόγον σήμερον φωνάζει « Τετέλεσται » τούτῃστι τὰ πάντα, ἐτελείωσαν, τὰ πάντα ἐξεπληρώθησαν, τὰ πάντα ἔλαβον τέλος. Ἀλλὰ πρὶν εἶνε αὐτὸ τὸ ἄπειρον, τὸ ἄνευ ὁρίων τὸ παγκόσμιον αὐτὸ ἔργον ὅπερ ἐξεπλήρωσαν, ἀλλὰ ἰδίᾳ εἰς τὴν περιστάσειν ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ θεωρεῖ τὸ ἔργον Του ὡς ἐκτελεσθὲν, ὡς ἐκπληρωθὲν. Ἰσως αἱ περιστάσεις δίδουν τὴν ἐξηγητὴν τῶν φοβερῶν τούτων λόγων « ὅτε εὖ, ἔλαβε τὸ ἔργον ὁ Ἰησοῦς, εἶπε τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, »

Ἀπὸ ἐπάνω λοιπὸν ἀπὸ τὸν σταυρὸν πίπτουν οἱ μεγάλοι καὶ ὑπερήφανοι οὗτοι λόγοι, ἀπὸ τὰ φλέγοντα γείνην ἐκλογισαίτω, τὰ ὅποια μετ' ὀλίγον ἔξω εἰ-

δροσίθησαν. Πίπτουν ὡς τελευταῖος στε-
ναγμός, ὡς ὑστάτη πνοή θνήσκοντος ὡς
ρόγχος ἐνὸς ἐγωνιῶντος. Τὰ δὲ χεῖλη τὰ
ὅποια προέφερον τοὺς λόγους τούτους ἐξ'
αὐτῶν, ἐξαντληθέντα ὡς ἐξ ὑπερτάτου
ἀγῶνος κλείουσι διὰ παντός, καὶ θάνατος
ἐπιτίθεται ἐπ' αὐτοῦ τὴν σφραγίδα του.
« Τετέλεσται » !!

Ἀλλὰ τί θέλεις διὰ τῶν λέξεων τού-
των νὰ εἴπῃς Ναζωραῖ ποῖον πρᾶγμα εἶνε
αὐτό, ὅπερ ἐξετέλεσας;

Μήπως ἄραγε οἱ λόγοι σου εἶνε μία
ὑστάτη πρόκλησις τῆς ὑπερηφανείας Σου,
ἡ ὅποια ἐδαμάσθη μὲν ἀλλὰ δὲν ἐνίκηθη;

Μήπως εἶνε δικαμαρτυρία τῆς ἀδυνα-
μείας Σου κατὰ τῆς ἰσχύος ἣτις Σὲ θραύει;

Μήπως εἶνε λόγοι κενοὶ καὶ παρα-
ληρηματὰ τῆς ἀγωνίας Σου;

Μήπως εἶνε μία ὑστάτη ἐνθάρρυνσις
πρὸς τοὺς φίλους Σου, εἰς οὓς ἐπιτηδεύεις
θελεῖς νὰ δώσῃς νὰ πιστεῦσιν ὅτι ὁ θά-
νατός Σου εἶνε ἐκπληρωσίς τοῦ ἔργου Σου;

Μὴ ἐκπλήτῃς ἀλλήλους Γαλιλαῖ;

Ἀποθυήσῃς καὶ λέγεις ὅτι τὰ πάντα ἐ-
πιηρώθησαν! Εἶσαι νικημένος, καταβε-
βλημένος, τελειωμένος, καὶ ἐκπρέεις
κραυγὴν θριάμβου καὶ νίκης!! Πόσον
εἶσαι ὑπερήφανος, πόσῳ εἶσαι ἀλαζών!
Πόσον ἡ ἀλαζονεία Σου, εἶνε ἀδάμαστος!

Ἄλλ' ὄχι! Γαλιλαῖ! πάσχεις!
Γαλιλαῖ δυνάσαι! Γαλιλαῖ τὸν ὁπίσθιν
ἐγνωρίσαμεν πόσον γλυκὺν καὶ τρυφερόν,
δὲν εἶσαι ἀλαζών! Ἴσως ἀπατάται ἴσως
πλανᾷται, ἴσως εἶσαι ὕψος κηκῆς ἐκτι-
μήσεως τῶν πραγμάτων.

Ἀποθυήσῃς ἔχων πεποιθήσιν εἰς τὸν
ἐαυτόν Σου, ὅπως ἐξήσας τοιαύτην ἔχων
πεποιθήσιν εἰς τὸν ἐαυτόν Σου.

Οὔτε ὁ σταυρός, οὔτε ὁ θάνατος δὲν
κατέβαλον τὴν ἰσχυρὰν ταύτην πεποίθη-
σιν, « Τετέλεσται! »

Τοιαύτη περίπου θὰ ἦτο ἡ ἐντύπω-
σις πολλῶν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὰς
ἡμέρας ταύτας τῆς προετοιμασίας τοῦ
Πάσχα εἶχον ἀναβῆ εἰς τὸν τόπον τοῦ
σταυρώματος κατὰ τὸ ἔσταυ-
ρωμα

ΙΑΚΩΒΑΙΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ρωμένου ἀλλὰ χωρὶς πίστιν.

Τοιαύτη περίπου εἶνε ἡ ἐντύπωσις πολλῶν ἐκ τῶν συγχρονῶν ἡμῶν.

Ἄλλ' ἐὰν φιλόχριστοι ἀκροαταὶ ὅτι προσήλθομεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ σταυροῦ τοῦ μεγάλου τῆς ἀληθείας μαρτυροῦν, βελύτερον φιλοσοφῶμεν ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος, ἐὰν μελετήσωμεν τοὺς λόγους τούτους, οἵτινες ἐπέζησαν αὐτοῦ καὶ ἀπο γενεᾶς εἰς γενεάν μετεδόθησαν ἕως 19 ὁλοῦς αἰῶνας, ἐὰν ἀναβῶμεν εἰς τὸν προμερὸν Ἰσλγοῦ, καὶ ζητήσωμεν ἀπὸ τῶν ἐσταυρωμένων διδάσκαλον τῶν αἰώνιων θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀληθειῶν τὴν ἐξήγησιν τῶν καταπληκτικῶν τούτων λόγων, οἵτις λεγόμενοι οὗτοι ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ εἶνε δυνατόν νὰ κατανεηθῶσι καλλίτερον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σταυροῦ, ὦ! τότε, νομίζω ὅτι καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ τῆς Ναζαρετ θὰ ἐννοήσωμεν ἐν πάσῃ τῇ ἀπείρῳ αὐτοῦ τελειότητι, ἐν ὅλῳ τῷ θανμασίῳ αὐτοῦ, μεγαλειῶ καὶ

πεισθήτην ἀδιτάρακτον θὰ σχηματίσωμεν, ὅτι ὅν εἶχε ἀδικῶν ὁ Γαλιλαῖος Ραββὶ ὅταν ἐκπνέων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐξεστόμω^{θη}, ὡς τελευταίαν δέησιν, ὡς τελειάν προσέ^{δω}χ^η, ὡς τελευταίαν παρηγορίαν τῆς ἀνθρωπότητος τοὺς θανμασίους τούτους λόγους « Τέ τέ λ ε σ τ α ι »

Ἄρ' οὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἀνεφάνη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀφ' ὅταν ἐλάτῃ συνείδησιν ἑαυτοῦ, ἀφ' οὗ ἤρξατο νὰ φιλοσοφῇ ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ ἐπὶ τοῦ μικροκόσμου τὸν ὁποῖον κρύπτει ἐντὸς ἑαυτοῦ, ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτοῦ καταστάσις, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἐλαττωματικωτάτη. γλυκεῖα δ' ἤρχιτε νὰ ἀναβῶσκη ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐλπίς, ὅτι μὲ τὴν πρόσον τῶν αἰώνων εἰς ἐποχὴν ἀοριστον καὶ ἀγνωστον θέλει ἀναφανῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνθρωπότητος ὡς Σωτῆρ, ὅστις οὐστικὴν θέλει ἐκφέρει διόρθωσιν

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

καὶ ἠθικῆς καταστάσεως καὶ διδάξει τὴν ἀληθινὴν ἠθικὴν.

Ἡ ἰδέα αὕτη μέλλοντος ἀναμορφωτοῦ σχοῦσα ἀόριστά τινα ἐν τῇ καθόλου ἀνθρωπότητι ἐγένετο ἰδίως κτήμας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ οὗτος ἡ ἱστορία, ὁ βίος, ἡ θρησκεία, ὁ νόμος, οὐδὲν ἄλλο ἢ προπαρασκευὴ πρὸς ὑπόδοχὴν τοῦ μεγάλου τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ καθεστῶτος, ἀνακαινιστοῦ, ἦταν.

Αὕτη ἡ περὶ Μεσσίου ὡς ἀπεκάλουν τὸν μέλλοντα ἀναμορφωτὴν, ἰδέα τῶν Ἰουδαίων, ἐκαλλιεργήθη ἰδίως ὑπὸ τῶν προφητῶν ἀπὸ τοῦ μικροτέρου μέχρι τοῦ μεγαλοσφοδρατοῦ ^{θανοτάτου} Ησαΐου, οἱ ὅποιοι διὰ θαυμασίων ἐκφράσεων ἀπέιρου χάριτος καὶ μεγαλείου, προδιέγραφον καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν βίον, καὶ τὸ τέλος τοῦ Μεσσία.

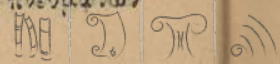
Ἄλλος ἐξ αὐτῶν προδιέγραφε τὴν Γέννησιν ἄλλος τὸν ἐπὶ γῆς βίον, ἄλλος τὰς πράξεις, παθήματα. Οἱ πάντες ὁμοῦς προέλεγον καὶ προεδείκνυντο Μεσσίαν, πνευματικὸν λυτρωτὴν τῶν ψυχῶν, ἀνακαι-

νιστὴν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ καθεκτώτος, μεταρρυθμιστὴν, μέλλοντα νὰ διαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε χωρίσει αὐτὸν ἡ ἁμαρτία, νὰ ὑψώσῃ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν, οὐχὶ δὲ Μεσσίαν ὑλικόν, βασιλέα δηλαδὴ ἐπίγειον μέλλοντα ν' ἀναστηλώτῃ διὰ κατακτήσεων καὶ νικῶν τὴν ἀπολεσθεῖσαν δοξάν τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἀτυχῶς, ἔνεκα τῶν μεγάλων περιπετειῶν ἃς διήλθεν ἡ ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἔεκειν τῆς ὑψίστης δοξῆς ὥς ἦν ὁ Ἰσραὴλ ἡρῆθ, ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Δαυὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος, ἀφ' ἑτέρου δ' ἔνεκα τῆς ταπεινώσεως καὶ ἀδοξίας εἰς ἣν κατεβιβάσθη κατὰ τοὺς καιροὺς τῶν φοβερῶν αἰχμαλωσιῶν, ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, παρεξηγῶν φράσεις τινὰς ἐξόχως ποιητικὰς τῶν προφητῶν, εἶχε καταντήσῃ νὰ προσδοκᾷ, οὐχὶ τὸν Μεσσίαν τῶν προφητῶν, οὐχὶ τὸν ἀνακαινιστὴν τῆς θρησκείας, καὶ τῆς ἠθικῆς, ἀλλὰ βασιλέα ἰσχυρόν, κατακτη-

κὴν νικηφόρον μέλλοντα νὰ ὑψώσῃ τὸ
κείρας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ ἀπαλλάξῃ αὐ-
τὸν ἐκ τῆς δουλείας τῶν κατὰδυναστευ-
όντων αὐτὸν ξένων λαῶν. Ὅτε μάλιστα
μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάν-
δρου, ἡ Ἰουδαία ἐγένετο ἐπαρχία Μακε-
δονικῇ, περιελθούσα εἰς τὴν κυριότητα
ἄλλοτε μὲν τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύ-
πτου, εἶτα δὲ τῶν βασιλέων τῆς Συρίας,
καὶ ὑποστὰς τὰς συνεπείας τῆς φοβερᾶς
δουλείας. Ὅτε κατόπιν κατέστη τετραρ-
χία Ῥωμαϊκῇ καὶ ὁ σιδηροὺς ποὺς Ῥωμαί-
ου τετράρχου ἤρχετο νὰ πιεζῇ τὸ στῆθος
αὐτῆς, ἡ προσδόκία Μεσσίας ἐλευθερω-
τοῦ ἀπὸ τῆς πολιτικῆς δουλείας, Μεσσίας
νικητοῦ καὶ ἐξολοθρευτοῦ τῶν μισητῶν
τυράννων, κατέστη ζωηροτέρα ἢ ἰδέα ἐ-
ξαγιστοῦ τῶν ψυχῶν, Μεσσία τοῦ βασιλέ-
ως τῶν καρδιῶν, κατακτητοῦ τοῦ κόσμου
διὰ τοῦ φωτὸς τῆς θεησκευτικῆς. Ἀλη-
θείας, ἀπέβη κτήμα ὀλίγων μόνον πρνο-
μούχων ψυχῶν.

Ἐν μέσῳ ταύτης τῶν πνευμάτων

καταστάσεως, ἐν μέσῳ λαοῦ ἐναγωνίως
ἀναμένοντος τὸν βασιλέα κατακτητὴν καὶ
ἀπεχθανομένου τὴν ξένην δεσποτείαν, γεν-
νᾶται εἰς μίαν ἄσσημον τῆς Γαλιλαίας πο-
λίτην ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ καὶ μετὰ
30ετῆ βίου ἄσσημον καὶ ἄγνωστον, ἀρχί-
ζει αἰφνης ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τὸ θαυμάσιον
αὐτοῦ κήρυγμα.

Τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, οὐδὲν εἶχε τὸ κοι-
νὸν πρὸς τὰς ιδέας καὶ ἐλπίδας καὶ τὰς
προσδόκίας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ὡς ἐμορ-
φώθησαν αὐταὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐξελλίξει
τῆς ἱστορίας αὐτοῦ!

Ὁ Ἰησοῦς τῆς Γαλιλαίας ἐπαρουσι-
άσθη ὡς Μεσίας τῶν προφητῶν, οὐχὶ δὲ
ὡς Μεσίας ὃν προσεδόκει ὁ Ἰουδαϊκὸς λα-
ός. Ἐκεῖνοι ἐζήτησαν Βασιλέα κατακτη-
τὴν, ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ, ἐπεδίωξε
τὴν κατάκτησιν τῶν καρδιῶν. Ἐκεῖνοι ἐ-
πόθουν Βασιλέα νικητὴν καὶ πορθητὴν
τῶν ἐθνῶν, ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐπαρουσιάσθη
γλυκὺς καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν ζητῶν
τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν, κηρύττων τὴν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀγάπην, τὴν ἰσότητα τὴν ἀδελφότη-
τα μεταξὺ αὐτῶν, καὶ προσκαθῶν καὶ ἀ-
γωνιζόμενος ν' ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον διὰ
τῶν μεγάλων τούτων Ἰδεῶν καὶ ἐπιθέ-
ρει τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Διὰ τοῦτο καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἤρχισε νὰ
γεννᾶται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Λαοῦ,
μεταξὺ ἰδίως, Αὐτοῦ καὶ τῶν κατεχόν-
των τὴν πραγματικὴν ἐξουσίαν Φαρι-
σαίων, διάστασις φοβερά καὶ ἀνεπα-
νόρθωτος, ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον, αὐξά-
νουσα, ἐμελλε μοιραίως νὰ καταλήξῃ εἰς
ἀγῶνα δεινὸν ἐξοντώσεως.

Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν τὸ κήρυγμα περιο-
ρίζετο ἰδίως εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἡ δια-
στασις μεταξὺ τοῦ Μεγαλοῦ Ἀναμορρω-
τοῦ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ θερησκευ-
τικοῦ καθεστῶτος, ἐφαίνετο ὑπολανθάνου-
σα, περιοριζέτο δὲ εἰς διαβολὰς πρὸς τὸν
Λαόν, εἰς ἐκφράσεις περιφρονητικὰς, εἰς ἐ-
πιθέσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον δο-
λίας, εἰς ἐξέγερσιν τοῦ Λαοῦ πρὸς περι-
φρονησιν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ Διδασκάλου.

Ὅτε ὁμοῦς ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν Αὐτὸν πα-
ρχνωριζόμενον ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ ἐγκα-
ταλιμπανόμενον ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν
φίλων Αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ μεταφέρῃ τὸ
κέντρον τῆς ἐνεργείας καὶ δράσεως Αὐτοῦ,
ὀριστικῶς πλέον εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς-
ῆλθεν εἰς αὐτὴν θριαμβευτικῶς, ἤρχισε νὰ
ἐπιπίπτῃ λαβρὸς κατὰ τῶν καταχρήσεων
ἐκείνων οἵτινες κατέχον τὴν πνευματι-
κὴν ἐξουσίαν. — Ὅτε ἡ διδασκαλία Αὐτοῦ
ὥς μέγας καὶ θαυμάσιος ποταμὸς νὰ ἐ-
ξογκοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ εὐρύνη-
ται καὶ ν' ἀπειλῇ νὰ ταρασθῇ πάντα, αἱ
τότε πλέον ἡ παλὴ μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου
καθεστῶτος καὶ τῆς νέας διδασκαλίας ἀ-
πέδη λυσσώδестаτή. Τότε ἀντήχησαν ἐκ
μέρους τοῦ Ἰησοῦ αἱ θαύμασιοι ἐκείνοι
κεραυνοὶ κατὰ τῶν δεσμωτῶν τῆς συνει-
δήσεως, ἀλλὰ τότε ἤρχισεν καὶ ἡ συστη-
ματικὴ πλέον κατ' Αὐτοῦ, καταδίωξις.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐφάνη ὅτι
ὁ Ἰησοῦς ἐμελλε νὰ ὑποστῇ τὴν τύχην,
δλων τῶν μεγάλων Ἀναμορρωτῶν τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀνθρωπότητος.

Οἱ ἐχθροὶ Αὐτοῦ ἐγένοντο ἀμείλικτοι τὸ μῖσος αὐτῶν ἀδιάλλακτον, ἡ ἀπόφασις αὐτῶν τοῦ νὰ ἐξοντώσῃ τὸν Ἰησοῦν κατέστη ὀριστική.

Προσπαθοῦσι διὰ παντοίων μέσων νὰ παγιεύτωσιν Αὐτόν, διότι ὁ Ἰησοῦς γνωρίζων τοὺς καταχθονίους αὐτῶν σκοποὺς κρύπτεται ἀπ' αὐτῶν. Ζητοῦσι νὰ συλλαβῶσιν Αὐτόν, σκευωροῦσι καὶ αὐτοῦ ἐπικίνδυνον κατηγορίαν ἐπὶ ἀνατροπῇ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος καὶ εὐρόντες μίσθιον ὄργανον, εἷα τῶν μαθητῶν, συλλαμβάνουσιν Αὐτόν καὶ ἀφοῦ ἐδίδασκεν Αὐτόν θρησκευτικῶς, ἀγωνίζονται νὰ ἐπιτύχωσι τὴν καταδίκην αὐτοῦ καὶ πολιτικῶς.

Σύρρουν λοιπὸν Αὐτόν ἐνώπιον τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ οἵτινες ἐβδελύττοντο τὴν ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν, ζητοῦσι τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ δικαίου ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, εἶνε ἐχθρὸς τοῦ Καίσαρος.

Ὁ Λαὸς καταραδιουργηθεὶς μαίνεται

κατ' Αὐτοῦ. Ἐξεγείρονται ὅλα τὰ αἰμοβόρα αὐτοῦ ἐνστικτα καὶ δι' ἀγρίων φωνῶν καὶ ἀλαλλαγμῶν ζητεῖ παρα τοῦ Πιλάτου τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ φονέως καὶ ληστοῦ καὶ τὴν σταύρωσιν τοῦ εὐεργέτου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μετὰ τινὰς δισταγμοὺς ὁ πολιτικὸς ἄρχων ἀποφασίζει τὴν καταδίκην Αὐτοῦ μετὰ τὴν φοβερὰν δέ, τὴν ἀδικον καὶ παράνομον ταύτην ἀπόφασιν ἄρχεται τὸ σκληροτάτον μαρτύριον τοῦ Δικαίου.

Τίποτε δὲν παραλείπουν οἱ ἀπαίσιτοι ἐκτελεσταὶ τοῦ Νόμου, οὔτε τὰς περιφρονήσεις, οὔτε τὰς ἀτιμυχθεῖς, οὔτε τοὺς ἐμπτισμούς, οὔτε τοὺς χλευασμούς, οὔτε τὰ βράβια, οὔτε τοὺς φοβεροὺς ῥαβδισμῶς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Λαὸς τίποτε δὲν παραλείπει, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ καταστρίψῃ τὴν καταδίκην φοβερωτέραν, ἀπεινεστέραν.

Τέλος τὸ ποτήριον τῶν θλίψεων πληροῦται καὶ ὁ Διδάσκαλος τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους ὑψίσταται τὸ φοβερώτερον τῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

μαρτυρίων, τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Θάνατον ἐν μέσῳ δύο ἀπαισίων καταδίκων ἐπάνω εἰς ἓνα λορον θνυμαζόμενον Γολγοθᾶν. Ἡ στάσις τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὰς σκληροτάτας ταύτας δοκιμασίας, παρουσιάζει μεγαλεῖον ἄφατον. Ἐνώπιον παντῶν ἀνακηρύττει γεγωνυῖα τῇ ρωνῇ τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ καταγωγὴν, ἐκτυλίσσας ἀδεῶς καὶ ἀφόβως τὴν θείαν αὐτοῦ Διδασκαλίαν· ἐπιβεβαιοῖ πᾶν ὅτι ἐδίδασκεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ καὶ μετὰ γαλήνης θείας μετὰ ἀνεξικακίας ἀπαραμίλλου μετὰ ἐθελοθυσίας, ἀνεφίκτου δέχεται τὸ μέγα μαρτύριον πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν φοβερῶν, τῶν ἀπείρων ὀδυνῶν καὶ πόνων τοῦ σκληροτέρου τῶν θανάτων, ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ θείου Αὐτοῦ στόματος λόγοι ἀπείρου εὐσπλαγγνίας. «Πάτερ ἄφες αὐτοῦ, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι» λόγοι ἀπείρου ἐλπίδος. «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσει ἐν τῷ παραδείσῳ»

Καὶ ὅταν ἡ τελευταία στιγμή τοῦ

θανάτου ἐπληρίσκειν, ὅταν μόνον μία τελευταία πνοή, ζωῆς ἔμενεν εἰς αὐτόν, ἔλαβεν ὀλίγον ὄξος διὰ νὰ δροσίτη τὰ φλογισμένα χεῖλη Του καὶ εἰπὼν » Τέ-τέ-λε-σ-τ-α-ι « παρέδωκε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐρανοῦ Αὐτοῦ Πατρός.

Ναί! εἶχε δίκαιον φιλόχριστε ἀκροατή. Ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ ἀποβήτηκας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ νὰ εἴπῃ τὸ » Τέτέλεσται «. Εἶχε δίκαιον παραδίδων τὸ ἀθάνατον αὐτοῦ Πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ ν' ἀναφωνήτῃ τὸ » Τέτέλεσται « καὶ ὅτι πραγματικῶς ἐξεπλήρωσεν τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον αὐτοῦ. διότι διὰ τοῦ θανάτου, ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν τελευταίαν σπραγίδα. Ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ ὕψιστος καὶ θειότατος ἀνέλαβεν ἔργον καὶ τὸ ἔργον τοῦτο θαυμασιῶς ἐξετέλεσε διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τοῦ βίου διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ συνεφιλίωσε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν θεόν· συνεφιλίωσεν πρὸς ἑαυτόν, συνεβίβα-

ΙΛΕΘΡΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

σε τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὸν ὁμοῖόν του ἄνθρωπον καὶ τέλος συνεφιλίωσε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ζωὴν καὶ πρὸς τὸν θάνατον

Δὲν εἶνε τοῦ παρόντος καιροῦ να ἀναπτύξωμεν ἐν πρὸς ἐν τὰ ζητήματα ταῦτα· ὀλίγαι μόνον λέξεις θὰ ῥηθῶσιν ὅσαι ἀρκοῦσι να δώσωσι μικρὰν τινα καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τοῦ πραγματός.

Ἡ παραβάσις τοῦ Ἠθικοῦ νόμου ἔχει ἄμεσον συνέπειαν τὴν διαστασιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν θεὸν τὸν νομοθέτην, ἀπὸ τὸν θεὸν ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ πάσης ἀγιότητος. Διότι ποία κοινωνία δύναται να ὑπάρχῃ μεταξύ φωτός καὶ σκότους, ὑπερτελείας ἀγιότητος καὶ κακίας; Τὴν διαστασιν ταύτην ἥτις εἶνε ἡ πηγὴ τῆς Ἠθικῆς κακοδομιᾶς τῆς ἀνθρωπότητος, ἔρε τελείως ὁ Ἰησοῦς, ἀνυψῶν τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τοῦ βίου καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ πρὸς τὸν θεόν, καταστήσας δὲ τὸν θεὸν Πατέρα ἐπιεικῆ καὶ εὐσπλαγχνον, πατέρα ἀγαθὸν καὶ ἀμνηστικόν ποιοῦντα τὴν ἡμετέραν τελειότητα

τητα τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τῆς τριαύτης διαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεόν, ὁ Ἰησοῦς ἐπέφερε καὶ τὴν διαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν συνειδήσιν αὐτοῦ, διοτι ἔρε τὰς αἰτίας τῶν πικρῶν ἐλέγχων οἵτινες εἶνε τὸ προϊόν τῆς ἀθετήσεως τοῦ ἐν ἡμῖν ἡθικοῦ ἰδεώδους.

Αὐτός ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐγνώρισε τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδήσεως, ἐνίσχυσε τὴν ἀνθρωπίνην συνειδήσιν, ἀνύψωσεν, ἐξηύγνησεν αὐτὴν καὶ κατέστησεν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν ἀπὸ ἡγῆσιν τοῦ ὑπερτάτου νόμου τοῦ θεοῦ. Διδάξας τὴν ἀγαπὴν, ἰσότητά, τὴν ἀδελφότητά, τὴν δικαιοσύνην κατέστρεψας δὲ ὅλους τοὺς φραγμοὺς τοὺς χωρίζοντας τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους ἐμφυσῶντας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τὸ νέον πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ συνεβίβασε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους, ἔρε τὰς ἀρμογὰς τῶν πολέμων καὶ διαττασεων καὶ ἐγένετο εἰρηγητής καὶ διδάσκαλος τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, τῆς παγκοσμίου

ΠΑΝΘΕΩΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ισότητος τῆς παγκοσμίου ἀδελρότητος καὶ Εἰρήνης.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα δὲν ἤρκεσθη ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ διδάξας ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε δῶρον θεῖον, ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε στάδιον δρασεως καὶ τελειοποιήσεως. ὅτι αἱ τυχόν λυπηραὶ περιπέτειαι τοῦ βίου εἶνε ἀπλᾶ ἐπεισοδία, ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶνε ἡ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνύψωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἡθικὸν ἰδεῶδες. ὅτι μεταξὺ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας ὑπαρχει ἓν μόνον μεσοτοιχόν καὶ ὅτι ὁ θάνατος δὲν θέτει τέρμα εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ὑπαρξιν, ἀλλὰ συντελεῖ μᾶλλον εἰς προσέγγισιν πρὸς τὸ τέλειον, ταῦτα δὲ πάντα πραγματώσας ὁ ἴδιος ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ καὶ κομίσας εἰς ταῦτα τὴν ἐλπίδα. συνεῖδασεν τον ἀνθρώπον πρὸς τὸν θάνατον καὶ πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ἐγένετο ἡ αἰτία πνευματικῆς δράσεως καὶ ἐξουσίας ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἀκαταμετρήτου. Ὅσῳ καὶ ἂν ἐβελουσίως τυρλώτῃ κανεὶς, δὲν εἶνε δυ-

νατὸν νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὁποῖαν ὠθησιν ἐδωκεν εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀναγέννησιν εἰς τὰς ἀπείρους κατακτήσεις τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, εἰς τὴν ἡθικὴν ἀνύψωσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Πᾶσα ἡ σημερινὴ πρόοδος, πᾶς ὁ σημερινὸς ἀνθρωπισμός, ὁ ὅλος σημερινὸς πολιτισμός, τοῦ ὁποίου αὐτὸς εἶνε ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος ὀφείλονται εἰς τὸν Ἰησοῦν τῆς Ναζαρέτ.

Ἀπὸ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ ἐξεχύθη νέα ζωὴ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, νέα δύναμις νέος ζωτικὸς χυμός. Ὅτι τέλειον ὑπαρχει καὶ θὰ ὑπάρξῃ θρησκευτικῶς τε καὶ ἡθικῶς, ὀφείλεται εἰς τὸν Ἰησοῦν τῆς Ναζαρέτ.

Ἡ θρησκεία τὴν ὁποῖαν ἐδίδασκεν, εἶνε ὁ τέλειος τύπος τῆς ἐν γένει θρησκείας, εἶνε ἡ παγκόσμιος, ἡ τελευταία θρησκεία. Διὰ τοῦτο καὶ σήμερον ἀκόμη ὅταν ἦοι ἄπιστοι θέλουσι ν' ἀποθήσωσι τὸν Χριστὸν δὲν ἔχωσι τελειοτέραν θρησκείαν τοῦ Ἰη-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

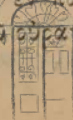
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀποκρούωσι τὸν Χριστὸν χωρὶς ν' ἀντικαθιστῶσιν αὐτόν.

Ἐφθάσαμεν δὲ σήμερον εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὥστε, ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ πρέπει νὰ διακρατῶμεν ἢ νὰ καταστήσωμεν εἰς παντελῆ ἀθρησκείαν εἰς τὸν ὕλισμόν, διότι καυμῖα θρησκεία δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπινοηθῇ, ὑπερτέρα ἐκείνης ἣν ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς.

Μετὰ τοιοῦτον ἔργον μετὰ βίον ἐκπάγλου ἠθικῆς ὠραιότητος, μετὰ βίον ἀγιότητος ἀπαραιμύλλου καὶ μετὰ μαρτύριον ὑψιστον πρὸς στερέωσιν τοῦ ἔργου Σου δὲν εἶχες ἄδικον θαυμάσιε Ναζωραῖε, τερματίζων τὸν βίον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ νὰ συνοψίσῃς πᾶν ὅτι ἐξετέλεσας διὰ μιᾶς θαυμασίας λέξεως ἥτις ὡς τελευταία, ὡς τελεία εὐλογία, ὡς τελευταῖος ἀποχαιρετισμὸς πρὸς τὸν κόσμον, ἐξῆλθεν ἀπὸ τ' ἄχραντα χεῖλη Σου.

« Τετέλεσται » Ναί, τὸ ἔργον Σου ἐτελείωσας, παράδος ἐν πάσῃ γαλήνῃ, τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ πατρὸς Σου

« Τετέλεσται » Ἀλλ' ἄρα γε φιλόχριστοι ἀκροαταί, ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ τούτου τῆς σωτηρίας, ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ τούτου τῆς ἀπείρου, ἀγάπης καὶ τοῦ ἀπείρου ἐλέους, ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ τούτου τῆς καταλλαγῆς, πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ σταυροῦ τούτου τῆς ἐλευθερίας, τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος καὶ εἰρήνης, δυναμέθα καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπωμεν δι' ἑαυτοῦς « τετέλεσται »; τὸ ἔργον ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ἐτελειώθη; αἰσθανόμεθα ἄραγε καὶ ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Γολγοθᾶ ἑαυτοῦς νέους ἀνθρώπους, ἀναγεννηθέντας, ἀνακαινισθέντας, ἐξαγνισθέντας διὰ τοῦ σταυροῦ;

Φωτίζει ἄρα γε τὸν νοῦν ἡμῶν τὸ ἀνέσπερον τῆς ἀληθείας φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκπηγάζει, ἀπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ, ἢ πλανᾶται ἡ διάνοια ἡμῶν ἐτι εἰς τὰ ἀνήλια σκότη τῆς ἀπιστίας τῆς ἀμφιβολίας καὶ τοῦ σκεπτικισμοῦ;

Ἐσχηματίσθη ἄρα γε καὶ ἐν ἡμῖν βαθὺ καὶ ἀδιάσειστον τὸ αἰσθημα, ὅτι καυμῖαν θρησκευτικὴν πεποίησιν δὲν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

νάμεθα νὰ ἔχωμεν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἡ θρησκεία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν καὶ τελειώνει εἰς αὐτὸν ἢ ἀκόμη πρέχουσαν κατόπιν σκιῶν. μηδὲν ἐρριζωμένον ἔχοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν στερεὴν καὶ ἀκλόνητον αἰσθημα περὶ αὐτοῦ ;

Ἐὰν τοιαύτην περὶ Χριστοῦ ἔχωμεν πεποιθήσιν δυνάμεθα. ἄρα γε ἐξεταζόντες τὴν συνειδήσιν ἡμῶν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ πεποιθήσις αὕτη γεννᾷ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἄπειρον λατρείαν ἄπειρον ἀγάπην πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον καὶ ἐκδηλοῦται ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν εἰς ἔργα εἰρήνης, ἀγάπης, δικαιοσύνης, ἀληθείας, εὐσπικγνίας, ἐλέους· εἰς ἔργα θυσίας ὑπὲρ τῶν ἁλ-λων, ἢ ἡ πεποιθήσις ἡμῶν περιορίζεται εἰς ξηρὰν καὶ ἄγονον θρησκοληψίαν γω-ρίς ὡς ἀποτελεῖ το ἑλατήριον βίου ἀλη-θοῦς χριστιανικοῦ, ζωῆς ἡ ὅποια νὰ ἀν-τλή τὴν οὐσίαν αὐτῆς, τὴν δύναμιν αὐ-αὐτῆς τὴν αἰωνίαν ζωτικότητα αὐτῆς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῇ τοῦ ἐσταυρωμένου ;

ὦ ! χριστιανοί μου ἀδελφοί, κυρι-

νόμενοι πάντες εἰς τὸ μέγα καὶ φοβερὸν τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν πέλαιος, παρα-συρόμενοι ἀπὸ τὰ θολερὰ τῆς ἀπιστίας ρευματα, ὠθούμενοι καθ' ἑκάστην εἰς λόγους καὶ πράξεις αἵτινες μολύνουσι τὴν συνειδήσιν ἡμῶν, ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνα-γκὴν ἵνα εἰς τοὺς πόδας τοῦ σταυροῦ προσ-πίπτοντες, ἀντλήωμεν νέαν πίστιν, νέαν ζωὴν νέαν δύναμιν, νέον σφοδρὸς πρὸς ζωὴν ἠθικὴν πρὸς βίον πνευματικόν.

Ἐχομεν ἀνάγκην ἵνα ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑψωθείς οὐράνιος διδασκαλὸς ἐλ-κύσῃ καὶ ἡμᾶς εἰς ἑαυτόν, ἀναβιάσῃ ἐκ τοῦ βίου τῆς ὕλης εἰς τὸν ὅποιον ζῶμεν, εἰς τὰ αἰῶνα ἠθικὰ ἰδεώδη, εἰς τὰ αἰθε-ρια ὕψη τῆς ἠθικῆς τελειότητος καὶ ἀνα-δείξῃ υἱοὺς φωτὸς καὶ πολίτας τῆς αἰω-νίου βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐχομεν ἀνάγκην ἵνα τὸ πανάγιον αἷμα τοῦ ἐσταυρωμένου καθαρῇ τὴν συνειδήσιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ ἐξαγνίσῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ φο-βεροῦ ῥύπου τὸν ὅποιον ἀφίνει εἰς αὐτὴν ἡ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

θεοστυγῆς ἀμαρτία.

Προτέλθωμεν λοιπὸν πάντες εἰς τοὺς πόδας τοῦ σταυροῦ, προτέλθωμεν μετὰ πίστεως προτέλθωμεν μετὰ συγκινήσεως, προτέλθωμεν μετὰ θάρρους.

Ἀπὸ τὸν σταυρὸν ἀναβλύζει νάμικ αἰωνίου εὐσπλαγγνίας, ἀπείρου ἐλέους, ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐξέρχονται, ποταμοὶ ἀγάπης, ποταμοὶ παρηγορίας. Προτέλθωμεν καὶ ζητήσωμεν νὰ στερεωθῇ ἡ πίστις νὰ διευθυνθῇ ἡ ζωὴ μας πρὸς τὴν ἀρετὴν μας, νὰ βεβαιωθῶν αἱ ἐλπίδες μας, νὰ θεραπευθῶσιν αἱ συμφοραὶ τοῦ βίου μας, νὰ χυθῇ βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὰς πληγὰς τῆς καρδίας μας, νὰ λαβωμεν ἔλεος καὶ συγχώρησιν διὰ τὰς ἀμαρτίας μας. Ἐν ἀπερχόμενοι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ αἰσθανθῶμεν ὅτι ὁ ἐπὶ αὐτοῦ θυσιασθεὶς αἰώνιος μαρτυρῶν, εἶνε ἡ πηγὴ τῆς πίστεως μας, εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ἐλπίδος μας, εἶνε ἡ παρηγορία τῆς ζωῆς μας, εἶνε ἡ αἰώνιος ζωὴ μας, Ἄλλοτε Ναὶ ἄλλοτε — ~~τέλειοι~~ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς ζωῆς τὸ ἔργον

ἐξετελέσθη.

Καὶ ἤδη γλυκύτατε Ἰησοῦ, πρὸς Σε τολμῶ νὰ ἀτενίσω, τὸν αἰώνιος εὐλογητόν. Ὡς φωτεινὸν μετώφρον διήλθες ἐπὶ γῆς, ἐκπέμπων ἀπλήτους μαρμαρυγὰς ἀληθείας θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς—Ὡς χρυσορροῖα ποταμός, ἀγάπης, εὐσπλαγγνίας καὶ παρηγορίας ἐξέχεας θηταυροῦς ἀείρου συμπαθείας καὶ ἐλέους ἐπὶ τῆς γῆς. Συνέστησας τὴν ὑψίστην τῶν θρησκειῶν, τὴν θρησκείαν συμπαύσης τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, τὴν θρησκείαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ὑπερανῶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἄλλη. Ἡ καρδίᾳ Σου ἦτο πάντοτε πλήρης ἀπείρου στοργῆς πρὸς τοὺς μικροὺς καὶ ταπεινοὺς, πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀδικοῦσιν οἱ ἀμείλικτοι νόμοι τῆς φύσεως καὶ οἱ μᾶλλον ἀμείλικτοι καὶ ἀδικοὶ νόμοι τῶν κοινωνικῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἦσαν ὅλοι οἱ ἀγῶνες Σου, ὑπὲρ αὐτῶν ἦσαν ὅλοι οἱ κόποι Σου.

Οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς Σορὸς εἶνε δυνα-

τὸν ἀτενίσω εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἠθικοῦ με-

ΠΑΡΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

λους ἀνδρας συμβαίνει καὶ ὁ Δόριζας πα-
ρενοήθη ! Δὲν ἐξετιμήθη ὅσον ἔδει καὶ
διὰ τοῦτο πρόωρος, ἔδυσε καὶ κοιμάται
ἤδη ἡσυγῶς ὑπὸ τὴν εὐτελῆ ἐκείνην
πλακά. Ἡ παρανόησις τοῦ ἐκκληθέντος
..... ἀναρχικοῦ κ. Μαρ. Ἀντίππα,
ἐπέφερε τὴν συμπαράνοήσιν τοῦ περικλε-
οῦς Δόριζα ἐπειδὴ δὲ καταδιωκόμενος ἐ-
κεῖνος ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς μετὰ τὴν ἔλδοσιν
τοῦ ἀ. φύλλου τῆς « Ἀναστάσεως »
μετέβη εἰς μονὴν Θεμάτων ὅπου τότε ὁ
Ἱεράρχης χάριν τῆς διανοπασχούσης ὑ-
γείας του διέμενε καὶ Τούτου κρύφα ὠμί-
λησε δις εἰς τὰ περίξ χωρία. Καὶ τοι
μοῖσις ὁ ἀείμνηστος ποιμενάρχης ἔμαθε
τὸ γεγονός καλέσας αὐτόν, ἤλεγξε πι-
κρῶς καὶ ἀσθενῆς ὢν μετέβη εἰς τὰ χω-
ρία ὅπου ὁ Ἀντίππας εἶχεν ὠμιλή-
σει καὶ διδακτικούς ἐξεφώνησε λόγους.
Ἐλέγχεται ἐπὶ ὑποβάλλει φυγο-
δίκου, τὸ σέμνωμα ἐκεῖνο τῆς ἐκκλη-
σίας καὶ προσκαλεῖται εἰς Ἀθήνας ὅπως
ἀπολογηθῇ. Καὶ τοι κατὰ τὴν ἀπολογίαν

κειχρότερες πάντες ἐπὶ τοῖς θεσπεσίαις ρήμα-
σιν αὐτοῦ ἀνεγνώρισαν τὴν ἀθωότητά
του, ἡ ἐντύπωσις ὅμως αὕτη τῆς φρι-
κτῆς παρανοήσεως καὶ συκοφαντίας ἐπέ-
φερον τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς πασχούσης ὑ-
γείας αὐτοῦ καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸν σκλη-
ρότατον θάνατον.

Κακὸς τῆς Ἑλλάδος δαίμων ἐφθόνη-
σεν τὴν Ἐκκλησίαν μας ! Ἀνὴρ πατεν
ἐκ τῶν χειρῶν Της φωτοβόλον ἀστέρα,
κλέος ἀφθιτον, ἄνδρα ὅστις χρυσᾶς ἐλπί-
δας, λαμπροῦ μέλλοντος πανταχοῦ διέ-
χονε. Ἡ ἐκκλησία ἀπώλεσε τὸν Ποιμε-
νάρχην της. Ὁ λαὸς τὸν ἀληθῆ προστά-
την του. Ὁ πένης τὸν ἀρωγόν του. Αἰ-
δυσιχῆς καρδίαι τὴν παραμυθίαν των.
Ναί ! θρηνεῖ τὸν θάνατόν του ἡ Ἐκκλη-
σίη ὁ Κόσμος, ἡ Ἀρετή.

Μετάνειμονοῦται ἐπὶ τῆς εὐτελεστά-
της ἐκείνης πλακός, ἥτις ἐτίθη ὑπεράνω
τοῦ σώματος Ἐκείνου, γοερῶς θρηνοῦσι
ἡ Ἐκκλησίη καὶ ἀρετὴ τὸν δοξάζοντα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ἀναδείκνυται.

Εἰς καιροὺς τοιοῦτους παρακμῆς καὶ καταπτώσεως, εἰς καιροὺς ἐν αἷσι σπανίσι τὸ πνεῦμα καὶ ἡ μορφωσις, εἰς καιροὺς ἐπιδείξεων μόνον καὶ ματαιοδοξίας, τὸ κελὸν τοιούτων ἀνδρῶν εἶναι καὶ θὰ ᾔῃ ἐπαισθητόν!

Κλαῦτε εὐγνώμων τῆς Κεφαλληνίας εὐγνώμων τῆς Καρχηνηρίας Λαέ, ἀπόστιτον τὸν ὕστατον εὐνομοσύνης φθρον τῷ περικλεεῖ Παιμενάρχῃ Σ.ο. καὶ δι' ἔργων Σου ἀποδείκνυε ὅσον ἐξετήμητας τὸν θεῖον ἐκεῖνον Διδάσκαλόν Σου. (1) οὐ ἐν εὐστερνίσθῃ εἰς αἰὶ τὰ θεσπέσια "Βαί-νου ῥήματα. "Ἐγχεῖς Δικαίον Λαέ!

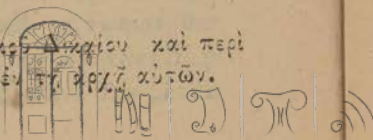
Δικαίως δακρύων ἀναπολεῖς τὸν Παιμεναρχὴν Σου!

(1) Ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ Ἱεράρχου ἀπαθὲς καὶ ψυχραίμος ἀπέσπασεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ δύο περισπούδαστα δύο ἐπίδοξα αὐτοῦ συγγραμματα:

Συγγραφὴν Ρωμαϊκῶν Δικαίων καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν τύπων ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν.

Ἐνθυμεῖται ὅτι ἐπὶ ὀκταετίαν ἀόκνως ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεώς Σου εἰργάσθη, δὲν ἔρχομαι δὲ ὅτι καὶ κατὰ τὰς ὑστάτας τοῦ βίου Αὐτοῦ στιγμὰς, κατέδειξεν ὅποια αἰσθήματα πρὸς Σὲ ἔτρευν, ἐσχάτην καταλειπὼν παραγγελίαν.

« Δὲν θέλω νὰ μὲ θάψετε εἰς τὰ Μεταβάτα, ὅτῳ Δράπανῳ θέλω ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγαπημένου μου Λαοῦ »

ΣΟΙ ΟΜΩΣ ΛΑΕ !

Ἐπιβάλλεται, τὸ αἶσθημά Σου ὅχι μόνον ἐντός Σου νὰ φέρῃς σιγήλον, κτισμένον, ἀλλὰ εἰς πάντα εἶναι τε καὶ ἐγγώριον νὰ δείξῃς ὅποσον ἐκτιμᾷς τὴν ταπεινὴν (1) καὶ πρᾶον, Διδάσκαλόν Σου, ὅτι τὰ διδάγματα Του εἰσηλθόν εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς καρδίας Σου καὶ ὅτι ἐς αἰεὶ εὐγνωμονῶν θα διάκειται, οὐ μόνον λόγοις ἀλλὰ καὶ ἔργοις.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔργον ὅπερ ἀποθανόν-

(1) Ἐν τῶν πολλῶν μαρτυρίῳ τῆς διακρίσεως Αὐτὸν ταπεινότητος ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐξῆς:

Τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον μετὰ τοῦ διακόνου του κ. Ἀριστ. Μεντεσάντου νῦν Ἀρχιμανδρίτου τῆς ἐν Βασιλίᾳ ἑλληνικῆς Κοιότητος. Ἦσαν ἐτοιμασμένοι νὰ ἐξέλθωσιν ὅτε ὁ ἀρχιδιάκονος παρατήρει ὅτι αὐτὸς στήν-

τος Τούτου δύνασαι ἑπαξίως νὰ δημιουργήσῃς ;

Ἀνδρίας λαϊκῇ δαπάνῃ ἀνεγειρόμενος ἐν τινὶ πλατείᾳ τῆς πόλεως καὶ προτομῇ (αὕτη ἀπαράιτητος) ἐπὶ τοῦ χυδασιώτατου ἐκείνου τάφου Του τοῦ ἐν τῇ ἀσημοτήτῃ Του, μεγάλῃν ψυχὴν, θερμότητην καρδίας, ὑψίστην διάνοιαν ἐγκρύπτοντος.

ροί, οὔτε ἐγκόλπιον ἐκόσμηε τὸ στήθος του· ὅτι οὐδαμῶς ἐρέως διέφερεν λαμβάνει τὴν ἀδειαν καὶ τῷ παρατηρεῖ τὸ τοιοῦτον. Αὐτὸς ἤμως οὐδαμῶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀρχιδιάκονου του ἐπέειθετο εἰ μὴ προσέθετεν αὐτῷ ἐκεῖνος ὅτι «οἱ Κεφαλλήνες θὰ σὲ παρεξηγήσωσι Πανιερώτατε». Τότε μόνον ἐφόρεσε τὸ ἐγκόλπιον καὶ φθάσας πρὸ τῶν φυλακῶν, ἐκρυψεν αὐτὸ ὑπὸ τὸ ῥάσον του, ὅπως μὴ ὁ σκεπὸς τῷ παρυσιάσῃ ὄπλῳ. —

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

II παρακαλῶ τοὺς παραξηγήσαν-
τας τὸ εὐτελὲς ἐκεῖνο ἄρθρον
μου « Ἀλγείναι στιγ-
μαί » τὸ ἀφιερούμενον τῇ ἱ-
ερᾷ σκιά τοῦ Μεγάλου Δο-
ριζα — Ἐμποδὸς Κεφαλλήνια
20 Ἰουλίου 1902) καὶ ἐξ αὐτοῦ πικρα-
θύντας, καθὼς δόγμα πίστεως ἔχοντες τὸ
κολακεύειν τοὺς ἰσχυροὺς, τῆς ἡμέρας —
ἐν αἷς καὶ τὸν εὐπαιδευτον . . . κληρι-
κόν, τὸν ἐκφρασθέντα ὅτι οὐδέποτε με
εἶδε κλαίοντα πρὸ τοῦ τάρου τοῦ Δορι-
ζα — . . . !!! νὰ μὴ παραξηγήσωτε
καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρόντος ὁπερ. οὐ-
χὶ ὁρελείας, ἢ ἄλλης τινος αἰτίας ἐνεκὸν
ἀνέλαβα νὰ ἐκώσω, εἰ μὴ Μόνον τῷ
αἰσθηματί μου ὑπικνῶν, καίτοι οὐχὶ ὀ-
λίγας ταλαιπωρίας ὑπέστην καὶ οὐχὶ διέ-
γον δυσανασχέτησα μὲν ὁρᾶς συνταττων,
διορθῶν, ἐπιστατῶν ἐν τῷ τυπ. γραμ. φ.

καὶ διὰ συνδρομῶν προσπαθῶν νὰ καλύ-
ψω τὰ τυπογραφικὰ ἑξέδω]. ὅπως Ἐκλα-
γεύσω τοὺς δὺν ἐπιδοξοὺς Ἐκείνου λόγους
καὶ τὰ δασιωθέντα ἄλλων ἀποσπασμάτια
καὶ ὡρεᾶν τῷ . . . Λατῷ διανείμω.
Ἄς μὴ δημιουργητῶσιν ἀνύπαρκτα . . .

Εὐελπιστῶ ὅτι ὀίγῃσι μόνον θὰ ἐ-
παναλάβωσι τὰ ὅσα καὶ προτερον, ἐξε-
στειμισαν, εἰ αὐταὶ δηλαδὴ, εἰνεν οὐδὲ
καὶ περὶ τίνος ἐπροκειτο καὶ ἐνοησαν, ἀλ-
λὰ εὐρίσκοντι εἰσέτι ὑπὸ τὸ σκοτος τῆς
πλάνης καὶ ἀμαθείας καὶ πρὸς τὸ κακο-
λογεῖν, μόνον εἰσι φύσει ἱκανοί. Παράτυ-
ρονται δὲ ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἐκείνων Λα-
οπλαγῶν καὶ Φαρισαίων εἰτι-
νες διαταράσσοντες τὰ γαλήνια καὶ δι-
αυγῇ τῆς ἀληθείας ὕδατα, προσπαθεῖσι
νὰ παραστήσωσι δοῦλον καὶ τὴν ἀμυδραν
Ἠλῶ τῶν μεμφιμεριῶν καὶ τῶν γῶν
Του, τὰ ὅσα δηλαδὴ αἰσθῆται τῶν ἐ-
φημερίδων φιλοξενούσι, (Νέος Αἰὼν 101
καὶ 102 — Ἐμπρὸς 345 — Καιροὶ 4, 848
Ἐστὶν Ἀποστολικὸν ἀρ. 97 κλ.).

“Ὡς ἐνοήσωσιν ὁμοῦς ὅτι ὁ Μεσαιὼν ἀπέ-
πτη. “Ὅτι ὁ ΛΑΟΣ ἀφυπνίζεταί—”Ὅτι
ἀπηρύδησε πλανώμενος καὶ ζητεῖ φῶς καὶ
ἀλήθειαν

Θαρρῶ δὲ προσδοκῶν ὅτι οἱ πλείονες
ἀνμὴ οἱ πάντες, κατανοήσαντες περὶ τί-
νος πρόκειται καὶ ἀποβλέψαντες εἰς τὴν
νοινωρελῇ καὶ ἀκερδῇ ἐργασίαν μου, θά
ἐπαινέσωσι τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδόσεως τοῦ
παρόντος.

Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δημοσιεύο-
μεν ἐπιστολὴν ἐκ Γενεύης τῆς Ἑλβετίας
προεληθοῦσαν καὶ τοι ἡ δημοσιεύσις αὐτῆς
ἀντίκειται τῇ ἐγνωσμένῃ μετριοφροσύνῃ
τοῦ ἐπιστέλλοντος φίλου Κου Γερασ. Χ.
Ποτ-μιάνου, τοῦ ἐν Γενεύῃ ἤδη διαμέ-
νοντος πρὸς τελειοποίησιν τῶν Θεολογι-
κῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ἐπειδὴ συμπληροῖ
αὕτη τὰ ὑπ’ ἐμοῦ περὶ τοῦ ἀειμνήστου
Δορίθα ἀμυδρετάτα περὶ τῆς ἀφ’ ἡνίκά

Ἀγαπητέ μου φίλε !

Δακρυρροῶν ἐκ τῆς συγκινήσεως ἀ-
νέγων σήμερον τὰς ἐν τῷ ὑπ’ ἀριθμῷ
345 φύλλῳ τῆς αὐτοῦ ἀξιότιμου ἐφημε-
ρίδος « Ἐμπρὸς » ὀλίγας γραμμάς
Σου, τὰς τόσον ζωηρῶς ἀναπαρασιώσας
εἰς τὴν μνημὴν ἡμῶν τὸν Μέγαν τῆς πα-
τριδος μας ἱεραρχῆς, τὸν πολὺν Γεράσι-
μον Δόριζαν.

Ὅποια σύμπτωσις! Χρὲς ἐπισκέψθην
κατ’ οἶκον τὸν ἐνταῦθα παλαιοκαθολικὸν
ἱερέα Mr. Hyacinthe Loyson ὃν ἔσχον τὴν
τιμὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ γνωρίσω κατὰ
τὸ ἐπιόν ἔτος ἐν Ἀθήναις, τὸν μέγαν τοῦ
χριστιανισμοῦ διδάσκαλον οὗ τ’ ὄνομα
εἰσέτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ σχίσματος τῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

παλαισκαθολικῶν εὐποιεῖ τὸν τρόπον ἐν
τῷ Βατικῷ τοῦ Παπά.

Μὴ ἐκπλαγῆς ποσῶς, ἂν ὁ σοφὸς εὖ-
τις ἀνὴρ μὲ ἀνέφερε μετὰ σεβασμοῦ καὶ
ἀποκαλυπτόμενος τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνή-
του ἱεράρχου μας, προειπὼν μὲ ὅτι ἐ-
γώωρισεν αὐτὸν ἐν Παρισίῳ ὅτε ἦν
σπουδαστὴς τοῦ Δικαίου, καὶ ἔσχε τότε
τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαγνώσῃ τὰ ὑπέροχα
προτερήματα καὶ τὴν ἀκαταμάχητον αὐ-
τοῦ ῥητορικὴν δεινότητα καὶ νὰ προῖδῃ
τὴν ἐξοχὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δόξαν του.
Μεταλύτης δ' ἀφάτου ὁ θαυμαστὸς γέ-
ρων μὲ ἀνέφερε τὸν θάνατον τοῦ ἐπιλέ-
ξας ὅτι βάσκανος δαίμων ἐμίτησε τὴν
ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔδυσεν ὁ
φωτοβόλος αὐτοῦ ἀστὴρ τὸς προῶνως
ἀμφιβάλλω δὲ ἂν ὀρεντως ἐξιτιμήθῃ, δι-
στι συγνάκις τὰ μεγάλα πνεύματα πα-
ραννοῦνται . . .

Ναί, ἀγαπητὴ φίλε . . .

Δὴν δύναιμαι τέλος νὰ σοὶ παραστή-
σω πότον μ' εὐχαρίστησε τὸ ἄρθρον σου
ὅπερ πλειστάκις ἀνέγνωσα. Σὲ συγχάρω
διὰ τὴν γλαφυροτάτην γραφιδά σου ἣτις
προαγγέλλει ἀρίστον μέλλον. Ἐσπευτα
ἀμέσως νὰ σοὶ γράψω, διότι μοῦ ἔλαβε
μεγάλην ἐντύπωσιν ἡ σύμπτωσις τῆς
χθὲς. Πράγματι σινέδη καθὼς γράφω
γνωρίζεις δὲ κάλλιστα τί ἐστὶ Loyson.

Δέχθητι τὰς φιλικὰς προσρήσεις μου

Γερασ. Χ. Ποταμιάνος

Ἐν Γενεύῃ 27 Ἰουλίου 1902.

Τοιαύτην θέσιν κατεῖχεν ὁ ἀείμνη-
τος ἱεράρχης μας ὁ μέγας Γεράσιμος
Δορίζας ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν μεγάλων ἀν-
δρῶν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Εν τέλει εὐχαριστῶ τοὺς προθύμους
βοηθήσαντάς με εἰς τὴν ἐκδοσιν
τοῦ παρόντος Κους Κους :

Γεώρ. Χάλδαν—Γεώρ. Ἀγιοπαυλίτην—
Ι. Τεὺλ. (καταβαλόντας ἀνά πέντε δρα-
χμὰς ἕκαστος).

Ν. Στίβαν—Λ. Κατσιγέρα—Δ. Α. Δαυῆν
—Ρ. Λιβαθινέπουλον—Ἀναστάσιον Λιβι-
ράτον (ἀνά τρεῖς δραχμὰς ἕκαστος).

Ἀνδρ. Γασπαρινάτον—Γερ. Κατσιγέραν
Γερ. Τσιροβλιαν—Ἀναστ. Λάσκαρην—Δια-
κονον Κ. Περσάνην—Παν. Σ. Διλλαπόρταν
—Ι. Σ. Μαζαράκη—Κων. Μενεγάτον—
Ἀνώνυμον—~~Μ.~~ Κοσμετάτον—Γ. Κοσμε-
τάτον (ἀνά δύο δραχμὰς ἕκαστος).

Σπύρον Τζανιάτον—Σπυρ. Ἀρσένην—
Σπ. Παυλάτον—Ἀλ. Λεβέεδον—Γεώρ. Μω-
ράτον—Ν. Μήλαν—Ι. Ραζῆν—Σπ. Βου-
τσινᾶν—Α. Τρυμπέταν—Δημ. Μαζαράκη
Σπ. Καλαύριαν—Κων. Περσάνην—Σ. Χρι-
στοδουλάτον—Σωτ. Βουτσινᾶν—Εὐστ. Γεν-
νατᾶν—Φωκ. Κελαίτην—Π. Πανᾶν—Γερ.
Σ. Ραζῆν—Γερ. Γ. Πετασίαν—Ε. Χρι-
στοδουλάτον—Κ. Μπαρμπακῆν—Γ. Κοσμη-

τον—Κ. Γιαννουλάτον—Β. Θιθελσουέιτ—
Γ. Λασκαράτον—Βασ. Βλάχον—Δ. Κ. Ὑρ-
τσουλαν—Χριστ. Δέτσιμαν—Ἀλέξ. Ραζῆν
Σπυρ. Βλάχον—Γεώρ. Γερμενῆ—Κ. Φον-
τάνα—Ἀνώνυμον—Διον. Δρακονταειδῆν—
Π. Γ. Λιβαδᾶ (ἀνά μίαν δραχ. ἕκαστος).

Γεώρ. Λιβαδᾶ—Δ. Κουρκουμέλην—Ἀ-
ντώνιον Κεντομήχλον—Σπ. Ἀντζουλάτον
—Σωτ. Ραζῆν—Ἀθ. Ἀθανασόπουλον—Π.
Καππάτον—Γερ. Κυπριώτην—Γεώρ. Λα-
σκέρην—Π. Χέλμην—Κ. Λαδικόν—Π. Κεν-
τρωτῆν—Δ. Μυχλιθέραν—Γεωρ. Ἀσσάνην
—Σπ. Αούζην—Νικόλ. Μικρῆν—Νικόλκον
Λερεντζάτον—Α. Πυλαρινόν—Ν. Γαβρίλην
—Δ. Σιταμόν (καταβαλόντας ἀνά πέντε ἡ-
κοντα λεπτά ἕκαστος).

Ἰδίᾳ δέτῳ συμπαθῆνέον κ. Ἰωάννην Κο-
νιδάκην εὐενέστατα παρασχόντα μοι πολυ-
τίμους βοηθείας περὶ τὰς βιβλιογραφικὰς σημει-
ώσεις καὶ τινὰ ἀποσπάσματα λόγων, τοῦ πα-
ρόντος β. βλίου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΤΕΛΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ